

LETO XXIII. Stev. 239
 IZDAJA IN TISKA
 CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
 PODJETJE
 "LJUDSKA PRAVICA"
 DIREKTOR PODJETJA
 LEV MODIC
 GLAVNI IN ODGOVORNI
 UREDNIK
 IVAN SINKOVEC
 List izhaja vsak dan razen
 petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

"LJUDSKA PRAVICA"
 USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
 1934 - MED NARODNOOSVO-
 BODILNO BOROBO JE IZHA-
 JALA KOT 14-DNEVNIK IN
 TEDNIK - OD OSVOBODITVE
 DO 1. JULIJA 1961 KOT DNEV-
 NIK. NATO PA KOT TEDNIK
 - OD 1. JUNIJA 1963 IZHAJA
 V REDAKCIJSKI POVEZANO-
 STI Z "BORBO"

Maršal Georgij Konstantinovič Zukov in general armije Ivan Gošnjak na batajniškem letališču

DRUGI DAN OBISKA MARŠALA ŽUKOVA Na grobeh padlih

Včeraj je bil visoki gost tudi na naši Vojni akademiji

Beograd, 9. oktobra. (Tanjug) Obrambni minister ZSSR maršal Zukov je položil danes do-
 polne vence na spominski grob-
 nice osvoboditeljev Beograda -
 sovjetskih in jugoslovanskih vo-
 jakov, padlih leta 1944.

Maršala Zukova so pred spo-
 menikom sprejeli generalni pod-
 predsednik Nikola Ljubičić, pod-
 predsednik OLO Beograda Boži-
 dar Tomić, član sekretariata Cen-
 tralnega odbora ZB Jugoslavije
 Srba Andrejević in sovjetski ve-
 leposlanik v Beogradu Zamčevski.
 Z maršalom Zukovom so prišli k
 spominski grobnici načelnik ge-
 neralnega štaba JLA generalni

S Kitajskega čez Burmo v domovino

Rangun, 9. okt. (Tanjug) Po
 dvodnevem bivanju v burman-
 ski prestolnici je jugoslovanska
 parlamentarna delegacija danes
 iz Ranguna odpotovala v Jugo-
 slavijo.

Sprejem strelcev pri tovarišu Rankoviću

Beograd, 9. oktobra. Podpred-
 sednik Zveznega izvršnega sveta
 Aleksander Ranković, ki je pokro-
 vitelj drugega evropskega prven-
 stva v streljanju za ženske in mla-
 dince, je danes sprejel članice or-
 ganizacijskega komiteja tega šam-
 pionata. Sprejemu so med drugim
 prisostvovali generalni sekre-
 tar mednarodne strelske unije Karl
 Larson in drugi funkcionarji Uni-
 e. Pri predstavniki tekmovalnih
 ekip dvanajstih držav, ki sodelu-
 jejo na tekmovanju.

Na sprejemu so bili prav tako
 sekretar Zveznega izvršnega sveta
 Veljko Zeković, državni pod-
 sekretar za narodno obrambo ge-
 neralni polkovnik Otmar Kreačić,
 zvezni državni sekretar za notra-
 nje zadeve Svetislav Stefanović.

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, 10. oktobra
 Pretežno jasno. Temperature poč-
 noči od 3 do 6, v Primorju okoli 12.
 Najvišje dnevne temperature od 16 do
 20, na Primorskem do 23 stopinj C.
 Zjutraj po koštilnih megla.

Stanje vremena
 Evropa zajema obširno področje vi-
 sokega zračnega pritiska z jedrom nad
 Ukraino in počasi slab.

Razorožitvena kontrola naj bi zajela tudi umetne satelite

New York, 9. okt. (Tanjug). -
 Z govori delegatov ZDA, SZ in
 Japonske se bo jutri začela v po-
 litičnem odboru OZN razprava o
 razorožitvi, ki velja za glavni
 problem 12. zasedanja Generalne
 skupščine. Med ostalimi bo na
 dnevnem redu sovjetski osnutek
 deklaracije o miroljubni kocksi-
 stenci, češkoslovaška zahteva po
 ugotovitvi škode, ki jo prizadene
 človeškemu organizmu atomsko
 žarčenje ter vprašanja Koreje,
 Alžirije in zahodnega Irana.

Razprava o razorožitvi se bo
 razvijala na podlagi štirih doku-
 mentov: poročila razorožitvene
 komisije, ki vsebuje gradivo z
 londonskih razgovorov ožjega od-
 bora, indijske zahteve po raz-

širitvi komisije in ožjega raz-
 orožitvenega odbora, belgijskega
 predloga, naj bi svet opozorili na
 nevarnost oboroževalnega tekmo-
 vanja in sovjetskega predloga o
 opustitvi poskusov z atomskim
 orožjem.

Za zdaj so predložili 6 osnut-
 kov resolucij, ki se nanašajo na
 ta mednarodni problem, tri indij-
 ske ter po eno sovjetsko, japonsko
 in belgijsko. Tem resolucijam,
 razen indijske, je skupno to, da
 postavljajo na prvo mesto atom-
 sko razorožitve, Indija se razen
 tega zavzema še za premirje v
 atomskem oboroževanju. Ni dvo-
 ma, da se bodo ZDA ob podpori
 20 dežel zavzemale za skupni za-
 hodni osnutek resolucije, s katero

naj bi skupščina podprla zahodne
 predloge in dala ožjemu razoro-
 žitvenemu odboru pobudo za do-
 sego sporazuma v smeri, kakor
 bi jo nakazala ta resolucija.

Ceprav je večina govornikov
 v Generalni skupščini zahtevala,
 naj bi z dogovorom o opustitvi
 poskusov z atomskim orožjem
 ustvarili ugodne pogoje za sploš-
 ni sporazum o razorožitvi, ni
 upanja, da se bo to zgodilo. Če
 bi se zgodilo, bi se po mnenju
 zahodnih politikov Sovjetska zve-
 za znašla pred dilemo, da se iz-
 reče proti zahodni resoluciji in s
 tem bi bili ogroženi razgovori
 petih držav v okviru ožjega od-
 bora.

Vse kaže, da so ZDA priprav-
 ljene sprejeti kompromisno resolu-
 cijo, po kateri naj bi ožji krog
 proučil vse predloge. V krogih
 OZN opozarjajo tudi na možnost,
 da bi se dosedanjim vidikom raz-
 orožitve priključil še eden. So-
 vjetski voditelji so namreč spričo
 uspešne izstrelitve umetnega sate-
 lita že predlagali, naj bi prišli
 umetni sateliti in interkontinen-
 talni raketni izstrelki pod med-
 narodno kontrolo.

Eisenhower čestital SZ Decembra nameravajo ZDA izstreliti svoj satelit

Washington, 9. okt. (USIS) -
 Predsednik ZDA Eisenhower je
 na današnji tiskovni konferenci
 čestital Sovjetski zvezi za uspešno
 opravljen poskus s prvim umet-
 nim zemeljskim satelitom. Izjavil
 je, da nameravajo v ZDA decem-
 bra poslati v vsemirje svoj lažji
 umetni satelit.

Eisenhower je rekel, da se je
 vsak znanstvenik, s katerim je
 govoril, najpohvalneje izrazil o
 sovjetskem dosežku in da so ame-
 riški znanstveniki zadovoljni z
 uspehom. Sovjetska zveza je do-
 kazala, da je izstrelitev satelita
 v vsemirje možna in da kroži
 okoli Zemlje.

Na vprašanje kako je s sateli-
 tom in izpopolnjevanjem medkon-
 tinentálnih raket, je predsednik
 Eisenhower izjavil, da gledajo
 ZDA na to kot na dve ločeni stvar-
 ri. Rekel je, da ameriškega načr-
 ta za izstrelitev satelita niso ni-
 kol obravnavali s stališča tekmo-
 vanja z "drugimi deželami. Po
 besedah predsednika Eisenhower-
 ja so načrt skrbno pripravljali
 kot del znanstvenih prizadevanj v
 mednarodnem geofizičnem letu.

Eisenhower je podprl predlog
 zunanjega ministra Dullesa, naj
 bi proučili ukrepe za mednarod-
 no nadzorstvo v vsemirju posla-
 nih objektov, kar je treba storiti

ločno od razorožitvenih predlo-
 gov zahodnih sil, ki so jih avgu-
 sta predložile londonski konfe-
 renci.

Večna slava junaškim borcem
 sovjetskih oboroženih sil in jugo-
 slovanske osvobodilne vojske, ki
 so padli za svobodo in neodvis-
 nost jugoslovanskih narodov. -
 Maršal Sovjetske zveze Zukov.

Maršal Zukov je bil dopoln-
 ne tudi na Vojni akademiji. Po
 krajšem pogovoru si je maršal
 Zukov ogledal nekatere oddelke
 in se seznanil z učnim sistemom
 višjih kadrov Jugoslovanske
 ljudske vojske.

Nocoj je državni sekretar za
 narodno obrambo general armije
 Ivan Gošnjak priredil slovesen
 sprejem visokemu gostu. Sprejem
 je bil v Zveznem izvršnem svetu.
 Nocoj je maršal Zukov s posebnim
 vlakom odpotoval v Zagreb.

Karl Georg Pfeleiderer
 Veleposlanik Pfeleiderer
 podlegel srčni kapi

Bonn, 9. okt. (Tanjug). Po hu-
 dem srčnem napadu je v minuli
 noči v Godesbergu blizu Bonna
 umrl veleposlanik Zvezne repu-
 blike Nemčije v Beogradu Karl
 Georg Pfeleiderer. Se dopoldne se
 je razgovarjal z zunanjim mini-
 strom Brentanom. Srčni napad je
 dobil takoj po kosilu in so ga
 takoj prepeljali na kliniko v Go-
 desbergu, kjer je ponoči umrl.

Pfeleiderer se je zadnje dni
 mudil v Bonnu na posvetovanjih.

Naše sožalje
 Bonn, 9. okt. (Tanjug). Ob
 smrti veleposlanika dr. Pfeleide-
 rerja je odpravnik poslov jugo-
 slovanskega veleposlanstva v
 Bonnu Djuro Jović izrazil so-
 žalje zunanjemu ministru Bren-
 tanu. Izrekel je sožalje tudi rod-
 bini pokojnega veleposlanika.

BRILEJ O RAZMERJU MED RAZVITIMI IN ZAOSTALIMI DEŽELAMI Prepad se pogloblja

Organizacija združenih narodov mora konkretno ukrepati v korist
 gospodarskega napredka nerazvitih dežel

New York, 9. okt. (Tanjug).
 Drugi odbor Generalne skupščine
 OZN že več dni proučuje poroč-
 ilje Gospodarsko-socialnega sve-
 ta. V debati so doslej sodelovali
 delegati več dežel. Sinoči je go-
 voril tudi jugoslovanski delegat
 dr. Jože Brilej.

Analiziral je možnosti in opo-
 zoril na konkretne oblike nadalj-
 njih prizadevanj OZN na gospo-
 darskem torišču. Ugotovil je, da
 je vzlic pomembnemu gospodar-
 skemu napredku v nekaterih de-
 lih sveta v povojnih letih tempo
 industrializacije na svetu lani
 pojeval in da tudi skupni obseg
 kapitalnih investicij letos počas-
 neje narašča kakor lani. Gospo-
 darska negotovost je letos večja,
 kakor je bila lani. Glavni pro-
 blem zahodnih dežel je zdaj in-
 flacija. Lani, zlasti pa letos, sta
 trgovinski in plačilni primanj-
 kljaj zahodnih dežel vznemir-
 ljivo narasla. Na drugi strani pa
 prizadevanja nerazvitih dežel še
 niso ublažila glavnega protislovja
 sodobnega sveta. Prepad med in-
 dustrijskimi in nerazvitimi deže-
 lami se še vedno pogloblja, na-
 mesto da bi se zmanjšal. Cene
 surovin so padle lani povprečno
 za 10%, kar je zmanjšalo do-
 hodek nerazvitih dežel, in omeji-
 lo vire finansiranja, na kate-
 rih so sloneli njihovi investicijski
 programi.

Brilej je opozoril, da zahteva

zamotanost gospodarskih proble-
 mov regionalno in dvostransko
 sodelovanje, da pa terja čedalje
 večja medsebojna odvisnost nar-
 odnega gospodarstva predvsem
 ukrepe v svetovnem obsegu in
 prek OZN. Izrazil je prepričanje,
 da se bo Generalna skupščina na
 sedanjem zasedanju odločila za
 ustanovitev sklada OZN za po-
 moč nerazvitim deželam, kar bi
 bil življenjsko važen ukrep za
 razvoj teh dežel.

Zavzel se je tudi za razvija-
 nje mednarodnega posvetovanja

in sodelovanja v okviru OZN.
 Kot prvi problem, o katerem bi
 se bilo treba posvetovati, je ome-
 nil mednarodne posledice infla-
 cije in protinflacijskih ukrepov
 v posameznih deželah. Drugo
 takšno vprašanje je nestabilnost
 surovinskega trga.

Dr. Brilej je zaključil svoj go-
 vor z ugotovitvijo, da so za za-
 ključke o odprtih vprašanjih
 svetovnega gospodarstva potrebni
 predvsem praktični ukrepi v
 okviru mednarodnega gospodarskega
 sodelovanja.

Praznik makedonskega ljudstva

Vse makedonsko ljudstvo bo jutri proslavilo svoj repu-
 bliški praznik, 16-letnico začetka ustaje. V oktobru 1941 je
 bilo, ko so Prilepski, Kumanovski in Skopski odred organi-
 zirano napadli bolgarsko policijsko postajo in zapore v Prilepu.
 Kmalu nato so se osnovali manjši partizanski odredi iz ve-
 leškega, bitolskega, resenskega in kruševskega partizan-
 skega kadra. Kot v drugih republikah je tudi makedonsko
 ljudstvo v hudi in neenaki, a pravični borbi vstalo zoper
 okupatorja in v tem velikem osvobodilnem boju nadalje-
 valo svetlo tradicijo svojega naroda, ki se je zatiran in za-
 suženjen v raznih obdobjih skozi več generacij uporno boril
 za to, kar je naposled dosegel s svojo borbo, ki se je začela
 oktobra 1941. leta.

V vsej Makedoniji so se letos pripravili na praznovanje
 zgodovinskega dne z najrazličnejšimi proslavami in prire-
 ditvami, narodi drugih republik pa jim za praznik iskreno
 čestitajo.

NAŠI PREDVOLILNI RAZGOVORI

Večje sodelovanje tovarne z občino

Odgovarja Zlatan Kovačič, kandidat v zbor proizvajalcev iz tovarne cementa in salonitnih izdelkov v Anhovem

V Jugoslaviji imamo vsega dve tovarni, ki izdelujeta razne salonitne izdelke. Ena od teh je v Anhovem v kanalski občini in zaposluje nad 1100 ljudi. Že pred vojno so v Anhovem zgradili veliko cementarno, ki pa je že v marsičem zastarela in zdaj že pomeni oviro za napredek tovarne. Računajo, da jo bodo obnovili in modernizirali.

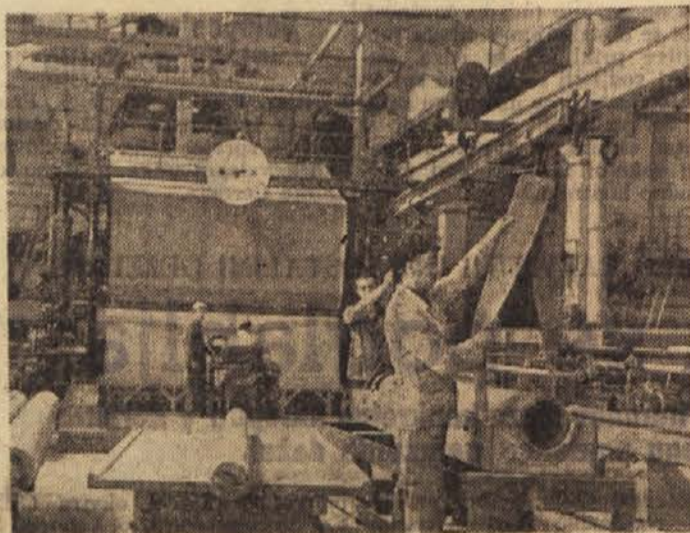
V kanalski občini ni drugih večjih podjetij. Elektra in manjše remontno podjetje ne pomenita toliko kot cementarna za gospodarstvo v občini, zato je razumljivo, da velja v občini prav tej tovarni največja skrb.

Tovariš Zlatan Kovačič, član delavskega sveta in upravnega odbora tovarne, je na vprašanje odgovoril tako, da je bilo čutili skrb celotnega kolektiva in vse občine za to, da bi njihova tovarna uspevala in se razvijala.

»Od občinskega zbora proizvajalcev, — pravi tov Kovačič — bo imelo koristi podjetje ne samo, kar se tiče proizvodnje, pač pa tudi delavskega samoupravljanja.«

»Kako pa dela zdaj delavski svet?«

»Dobro. Delavci vidijo v delavskem svetu gospodarja in čutiljo, da o vsem odloča delavski svet, ker mora vsako

Stroj za izdelovanje salonita v Anhovem

zadevo glede tovarne in nje-nega upravljanja odobriti delavski svet oziroma njegov upravni odbor.«

»Mislite, da delavski svet odloča prav o vsem?«

»Več kot toliko se ne razumem. Imamo pa dobrega direktorja, ki skrbi, da gre vse, kar je po sedanjih zakonih določeno, skozi delavski svet.«

»Omenili ste, da bo od zbora proizvajalcev imelo koristi delavsko samoupravljanje v vašem podjetju. Kako to mislite?«

»Tako, da bosta delavski svet in podjetje bolj povezana z občinskim ljudskim odborom glede celotnega gospodarjenja podjetja in njegove vloge v komunih, dalje glede investicij in podobno. Mi bomo na primer predelali celo cementarno, ker je zelo zastarela. V tem, pričakujemo, da nam bo pomagala tudi občina!«

»Kaj pomeni tovarna za vašo občino?«

»Vse. Imamo že toliko ljudi, ki delajo v tovarni in živijo od nje, da moramo skrbeti, da bo tovarna obstajala naprej. Zlasti pa je važno, da se tovarna razvija, ker so naši salonitni izdelki izredno velikega pomena v gradbeništvu, za vodovodne napeljave in podobno.«

»Kako se pri vas ljudje zanimajo za volitve v zbor proizvajalcev?«

»Vsi ne mislijo enako. Tisti, ki so bolj napredni, vedo, da je to velikega pomena ne samo za naše podjetje in občino, pač pa za vso državo. Če

bomo imeli dober zbor proizvajalcev in dobre ljudi v občinskem odboru sploh, vemo, da bomo imeli tudi delo in da nam je zagotovljen obstoj.«

»Kako ste doslej sodelovali z občinskim ljudskim odborom?«

»Večkrat je prišel na sestanek delavskega sveta in upravnega odbora predsednik občine. Tudi člani gospodarskega sveta so prisostvovali našim sejam in se seznanjali s problematiko našega podjetja.«

»Menite, da bo sodelovanje vaših samoupravnih organov z novim občinskim odborom večje?«

»Vsekakor. Razen tega bo tudi občina imela v prihodnje večje kompetence.«

»Veste, v čem bodo te kompetence?«

»Občina bo imela več sredstev, s katerimi bo samostojno upravljala.«

IZ PROBLEMATIKE NAŠIH OBČIN

Slov. Bistrica: neurejen kataster - problem št. 1

V predalih je še več kot 2000 nerešenih prošenj

Občina Slov. Bistrica je, razen nekaterih krajev, kakor mesto Slov. Bistrica, Oplotnica in Pragersko, izrazito kmetijska, zato je bilo tudi na veliki večini zborov volivcev največ govora o kmetijstvu. Kmetovalci so razpravljali o vsem: tako o oblikah in načinih borbe za dvig kmetijske proizvodnje kakor o izboljšanju cest ter drugih komunalnih naprav.

Povsod pa je bilo največ govora o davkih in davčni politiki zlasti v zvezi z novim obračunom katastrskega dohodka. Največji vzrok slabega razpoloženja glede davkov pa je neurejen kataster, zaradi katerega je mnogo nepravilnosti in očitnih krivic. Za takšno stanje pa so določeni objektivni vzroki, ki jih je treba iskati predvsem v zastarelosti katastra in pomanjkanju strokovnega kadra.

BOJAZEN PRED VEČJO DAVČNO OBVEZNOSTJO

Na katastrskem uradu v Slov. Bistrici je trenutno zaposlenih pet uslužbencev, od tega en geometer in risar, ostali pa so pomožni uslužbenci. Občina je razdeljena na 43 katastrskih občin v pet cenilnih okolišev s skupno površino 27.286 ha. Na tej površini je 6213 posestnikov. Zaradi neurejenosti katastra je bilo v letu 1956 vloženih 1392 prošenj, letos pa 698, torej skupno 2090. Velika večina teh prošenj je ostala nerešena v predalih katastrskega urada, ker aparat ni zmož vseh dela.

Prošnje vlagajo predvsem tisti posestniki, ki se čutiljo prizadete, torej tisti, katerim so se spremenile kulture iz boljših na slabše. Teh je od skupnega števila prošenj 80 odstotkov. Nekateri prosijo za prekvilifikacijo zemlje iz boljše na slabšo ter podobno. Zelo redki pa so tisti, ki prosijo za spremembo na primer slabše kulture na boljše, ker bi to lahko pomenilo večjo davčno obveznost. Prav zaradi tega pa kaže, če upoštevamo prošnje in stanje katastra, da v doglednem času v naši občini sploh ne bo sadovnjakov, ker se vse spreminja v pašnike.

SADOVNJAKOV JE ČEDALJE VEČ

No, kdor pozna slovenjebistriško pokrajino, se tega ne bo ustrašil. Kejtji sadovnjakov je čedalje več, ne pa manj, samo v katastru še niso vpisani. Je kmet, ki ima v naravi 1 ha že 30 let

da je skupnost prikrajšal za toliko in toliko dohodkov. Zato je LO močno zainteresiran na tem, da se kataster čimprej uredi tako v korist tistih, ki so v resnici prizadeti, tako in še bolj pa v korist občine in širše skupnosti, ki je bila prikrajšana na dohodkih. B—S

Pomembno mesto našega tobaka na svetovnem tržišču

V Skoplju bo od 18. do 25. oktobra razstava jugoslovanskega tobaka

Skoplje, 9. okt. Od 18. do 25. oktobra bo v Skoplju druga razstava jugoslovanskega tobaka, na kateri bodo zastopana vsa tobačna podjetja iz Makedonije, Hrvaške, Srbije, Vojvodine, Kosova in Metohije, pa tudi vse tovarne cigarete v državi.

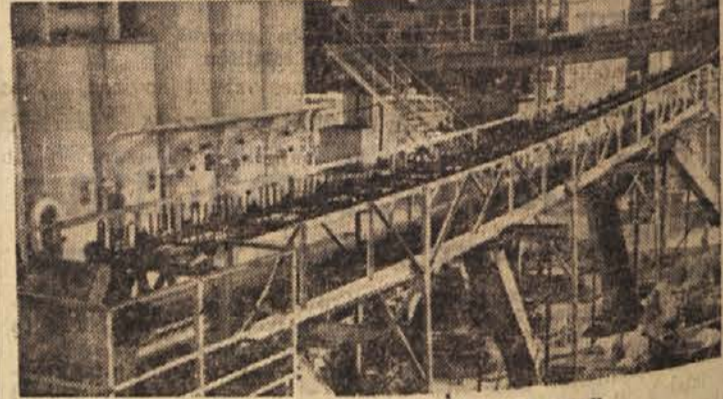
Razstave se bodo udeležile tudi nekatere tuje tvrdke za opremo tobačnih izdelkov. Prihod je sporočilo veliko število predstavnikov tobačnih tovarn in tvrdk iz Francije, Belgije, Češkoslovaške, Zahodne Nemčije, Italije, Turčije, Grčije in nekaterih drugih dežel.

Jugoslovanski tobak ima na svetovnem tržišču zelo pomembno mesto. Vtem ko smo v letih 1935 do 1939 izvozili 4666 ton tobaka, smo ga leta 1955 14.645 ton, minulo leto pa nekaj več kakor 20.000 ton.

Med razstavo bo v Skoplju tudi posvetovanje strokovnjakov za tobak iz vse dežele. Iz Skoplja poročajo, da bodo

letos v Makedoniji odkupili blizu 27.000 ton tobaka, ki so ga zasadi na 26.000 ha. To je doslej največja proizvodnja tobaka v tej republikli. Letošnji donos tobaka je rezultat boljše obdelovanja zemlje, uporabe agrotehničnih sredstev in zadovoljivih vremenskih razmer.

Računajo, da bodo letos dosegli tudi največji izvoz tobaka iz te republike, in sicer okrog 15.000 ton. Glede na to, da v Makedoniji proizvajajo najbolj kakovostne vrste tobaka, imajo kupce iz več kot 20 dežel Evrope, Azije in ZDA.

Notranjost tovarne sladkorja v Zupanji

IZ DVEH ZAKONSKIH OSNUTKOV

Čimveč pristojnosti v izpolnjevanju zakonov prenesti na upravne organe

Beograd, 9. okt. (Tanjug). Zvezni izvršni svet je poslal Zvezni ljudski skupščini osnutka zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi in odpoklicu zveznih ljudskih poslancev ter zakona o dopolnitvi zakona o državni upravi. Potem ko jih bosta sprejela zakonodajna odbora in odbor za organizacijo oblasti in upravo, prideta oba zakonska osnutka na dnevni red sej skupščinskih domov, ki se bodo začele 16. oktobra.

Po osnutku zakona o dopolnitvi zakona o državni upravi so lahko državni sekretarji in državni podsekretarji imenovani iz vrst ljudskih poslancev, za državnega sekretarja in sekretarja, ki načeluje posameznemu sekretariatu ZIS, pa je lahko imenovan tudi član Izvršnega sveta. Dopolnitve član Izvršnega sveta, položaj državnega podsekretarja.

V obrazložitvi tega zakonskega osnutka je rečeno, da se je postavil ZIS na stališče, da je potrebnih čimveč pristojnosti v izpolnjevanju zakonov, ki se treba tudi tiste pristojnosti, ki se nanašajo na predpisovanje konkretnih ukrepov v okviru politike, določene z zakonom, prenesti na upravne organe. V tem smislu je nujno potrebno, da pridejo na čelo posameznih upravnih organov politično odgovorni državni funkcionarji. Tudi na sekretariatu Izvršnega sveta je treba prenesti iste funkcije v izdajanju in organiziranju posameznih ukrepov, kakor na državne sekretariate.

V obrazložitvi ZIS je poudarjeno, da se s spremembo zakona krepi politična izvršilna funkcija ZIS s tem, da se praktično omogoči njeno izpolnjevanje, hkrati pa se razširijo pristojnosti in funkcije državnih sekretariatskih in sekretariatskih izvršnih svetov.

Delegat na mednarodnem kongresu hotelirjev, ki je bil te dni v Beogradu, je včeraj sprejel predsednik beogradskega ljudskega odbora Djurica Jojkić.

V ospredju - zdravstvo

Občine so doslej dale že velik del svojih proračunskih sredstev za zdravstveno zaščito

Po občinah, kjer je bila še pred leti prav se v nekaterih občinah ne morejo zaradi maloštevilnosti zdravstvenega kadra le pomanjkljiva terenska zdravstvena služba, so domala po vsej Sloveniji okrepili in utrdili zdravstvene domove — centre za kurativno in preventivno zdravstveno zaščito. Skoraj vepovsod dela po več zdravnikov in sester, osnovani so številni dispanzerji in posvetovalnice.

Ponekod so se vselili zdravstveni domovi že v nove stavbe, marsikje pa so bolniki še vedno nejevoljni, ko čakajo v gneči po hodnikih in v premajhnih čakalnicah, ker zdravstveni domovi še nimajo ustreznih prostorov. Vendar bi bilo samo to dejstvo premalo, da bi občinam očitali, kako so za zdravstvo le malo ali ničesar storili. Nasprotno, če pogledamo proračune občinskih ljudskih odborov, vidimo, da ni malo primerov, ko so občine dale

poohvaliti z novogradnjami in adaptacijami zgradb, v katerih so zdravstvene ustanove, ni rečeno, da je njihov prispevek za zdravstvo majhen, ali pa da ga sploh ni. Pogledajmo samo nekatere občine. Maribor-Center je dal lani za socialno varstvo dobrih 51 milijonov, letos 62 milijonov, za zdravstvo lani 33 milijonov, letos 11, to zmanjšanje pa pokrijejo dotacije finančno samostojnim zavodom. Za investicije v zdravstvu so namenili 20 milijonov. V Domžalah so dali 34 milijonov, v Postojni lani skoraj 20, letos 16,5 milijona. Občina Sentjur pri Celju odmerja za socialno varstvo in zdravstvo 22 milijonov. Tržič 58 milijonov, Črnomelj 74 milijonov.

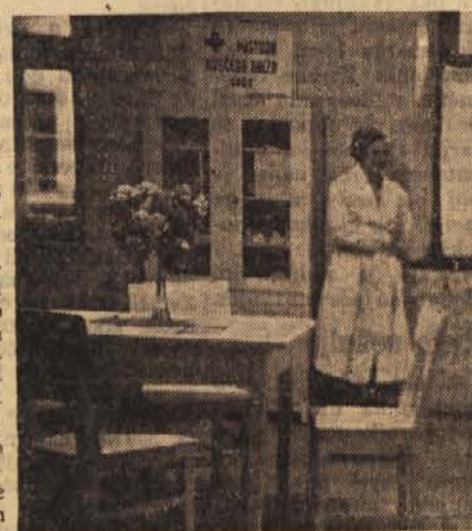
Velika večina tega denarja je namenjena za tekoče potrebe zdravstva, dosti manj pa za investicije. Občine plačujejo bolnikom zdravljenje tistih bolezni, ki jih je po zakonu prevzela nase skupnost: infekcijske, TBC, rak, porodna zaščita, zdravljenje otrok do tretjega leta starosti. Občine plačujejo manj premožnim prebivalcem tudi zdravljenje v bolnišnicah in prevzemajo vse stroške za zdravstvene preventivne akcije, štipendiranje zdravstvenih kadre itd. Socialno varstvo pa predvsem skrbi za socialno ogrožene družine za podopore onemoglim itd.

ZA ZDRAVSTVO IN SOCIALNO SKRBEV DO ENE TRETJINE PRORAČUNSKIH SREDSTEV

Tako je n. pr. v Tolminu. Z 32 milijoni, ki so jih namenili za zdravstvo in socialno, prednjačijo pred vsemi drugimi občinami v goriškem okraju. Tudi v Mozirju so dali za te namene tretjino proračunskih sredstev, oziroma 30 milijonov. Tu bodo še letos dogradili nov zdravstveni dom. Če-

PRAVILNA SMER: POT V PREVENTIVNO ZAŠČITO

Zaradi teh velikih izdatkov za tekoče potrebe primanjkuje denarja za nove investicije. Usmeritev v preventivno govorijo, da so občine ubrale pravo pot, saj bo moč zmanjšati tekoče izdatke le tako, da bomo vedno bolj preprečevali obolenja. To razumejo tudi podjetja, saj so se doslej že izkazala, ko so prispevala n. pr. sredstva za delno kritje stroškov za fluorografske vedli množični pregled žena, da bi pravčasno odkrili rakasta obolenja, ni stala to zdravljenje dveh, treh bolnic, pri katerih bi bolezen kasno odkrili.

Pogled na ambulanto v Luča ob Savinji

300.000 DIN ZA ZDRAVLJENJE ENEGA SAMEGA OTROKA, KI ZBOLI ZA OTROŠKO PARALIZO

Ta znesek, ki ga mora plačati občina, so preračunali v Grosupljem in jasno je, da bo tudi ta številka dala spodbudo za preprečevanje o nujnosti cepjenja. Vsa zdravstvena akcija v Trbovljah, ko so izkazala, da bi pravčasno odkrili rakasta obolenja, ni stala to zdravljenje dveh, treh bolnic, pri katerih bi bolezen kasno odkrili.

Po vsem tem vidimo, da skrbi za ljudi in njihovo zdravje občine niso puščale vnevar. Priprani smo, da tudi novoizvoljeni ljudski odbori ne bodo delali slabše. Nasprotno, pričakujemo še močnejšo usmerjenost na preventivno zaščito, še več štipendij za zdravstvene kadre in kasneje, ko bo taka zdravstvena politika prinesla uspehe, še več sredstev za nove nujne investicije v zdravstvu. M. N.

Kriza v Franciji

Francija je spet brez vlade in še ne ve, kdaj jo bo dobila. V Parizu začeljo opisovati krog, ki se ga po vojni opisali že tridesetkrat. Predsednik Coty je opravil potrebna posvetovanja in mandat zapal Guy Molletu. Le-ta je spoznal gledišča strank in vrnil mandat. Zdal je na vrsti René Plevin, ki bo skušal sestaviti vlado in ...

Kako bo ta opravil? ... o novem predsedniku vlade je še vprašanje. Kandidat ni pomembno samo po tem, katero stranko zama, marveč tudi po tem, ali se lovanje ostale partnerje v parlamentu, saj so vsakemu predsedniku vlade potrebni zavezanci. Nobena stranka ni in ne more zagotoviti zama sebi. Komur se posreči povzrača s tem, da bo prišlo njegovo ime v dokaj obširni seznam francoskih predsednikov vlad po vojni. Da je zdaleč ni lahko, dokazuje usoda dveh zadnjih vlad in trenutno razpoloženje mnogih strank v parlamentu.

Prva Socialistične stranke Guy Mollet je ostal nedavno v manjšini, vame breme suške vojne, ki ga je sprejela. Padel je, ko je predlagal gospodarski in finančni program, katerega odobritev naj bi po Molletovi zamisli prinesla stabilizacijo razmer v deželi.

Njegov naslednik, mladi radikalni prvak Bourges Maunoury, okoli vrsta parlamenta za svoj del, ta zakon preveč liberalen in nevaren kot precesus in vrgla v predsednika vlade, ki je z velikim zadržanjem zavzel svoje mesto v »Hotelu Matignonu«. Zdal je vsak kumpi, da bi dobil potrebno število glasov?

V Parizu pravijo, da se je kriza vlade šele začela. Ali bo njen konec pomenil tudi konec krize, ki močno pretresa Francijo in ji odvzema silo, ki bi jih lahko posvetila dejavnosti na mednarodnem tlorišču? To deželo čakajo važni problemi. Gospodarski in finančni položaj grozi, da sproži hude motnje. Koronine tega položaja so v Alžiriji, kjer se dan za dnem izpajpavajo živčne in materialne sile. Nadaljevanje alžirske drame pomeni nadaljevanje pritegovanja jermenov in nadaljnje izpraznjevanje državnih blagajin. Gospodarsko in finančno stanje povzroča zaskrbljenost in negotovanje, stavke so na dnevnem redu. Če bi Francija končala alžirsko vojno, bi laže uredila razmere v svojem gospodarstvu. Nasprotna pot — zvišanje davkov, in še večje napenjanje gospodarskih moči za alžirsko vojno — ne bi odločila bitke, ki se bije na teh dveh frontah.

Temeljiti ukrepi, odločne državniške poteze so nujno potrebne. Toda spričo položaja v parlamentu, ki se vrti že več let, si malokateri mandat upa nastopiti z radikalno platformo. Vse kaže, da kandidati bolj upoštevajo strankarske koristi in kompromisne kombinacije kakor potrebo, da bi deželo naposled rešili problemov, ki je teža. Zato je prišlo že v pregovor izrek: v Franciji se vlade menjavajo, problemi pa ostanejo.

S polovičarskimi ukrepi ne pride daleč. Slaba je tolažba, da bodo nekoga dne le sestavili vlado, pri čemer računajo na utrujenost parlamenta in naveličnost javnosti. Tudi Plevinova teza o »premirju za leto dni« ne kaže na pravi izhod. Če bi namreč sestavili vlado prehodnega značaja, bi samo še bolj zagradili izhod iz krize, ki je zajela Francijo in ki je v osnovi padca sleherne vlade.

D. Tr.

FRANC KOS NA KONFERENCI MEDNARODNE JEDRSKE AGENCIJE

Tudi naš uran za blaginjo vseh in predvsem nerazvitih dežel

Dunaj, 9. okt. (Tanjug). Plenum ustanovne konference Mednarodne agencije za jedrsko energijo se je danes popoldne nadaljeval s splošno razpravo. Delegati posameznih dežel so opozorili na mednarodni pomen in veliko vlogo, ki jo bo imela agencija v uporabi jedrske energije v miroljubne namene. Govorniki so v celoti podprli naloge in delo tega novega organa OZN in obljubili pomoč v mejah možnosti. Govoril je tudi jugoslovanski delegat Franc Kos.

Poudaril je, da je dosedanje delo za ustanovitev mednarodne agencije pokazalo, da je možno uspešno mednarodno sodelovanje na področju jedrske energije in da je to sodelovanje nujno potrebno tudi v prihodnje, ker gre za stvar, ki mora koristiti napredu in blaginji človeštva. Opozoril je na potrebo po univerzalnosti agencije in na njeno temeljno nalogo, da bi jedrsko energijo uporabljali izključno v miroljubne namene, in na sedanje politične odnose na svetu, v katerih se bo razvijalo delo agencije, ter na nevarnosti, da bi jedrsko energijo uporabili za povsem destruktivne cilje. Ne bi smeli dopustiti, da dejal, da bi sedanji neuspehi ali zastoj v pogajanjih o razorožitvi vplivali na

agencijo in zadrževali njen razvoj.

Potem je govoril o konkretnih nalogah agencije in je razen njenega glavnega cilja poudaril tudi pomoč, ki jo bo nudila nerazvitim deželam. Agencija bi lahko že zdaj poskrbela za izoblanje znanstvenega in tehničnega kadra v nerazvitih deželah, tako da bi bile usposobljene izpolniti svoje lastne načrte o uporabi jedrske energije. Izrazil je mnenje, da je uspešno delo agencije odvisno predvsem od razvitih dežel. Zato je pozval velesile, naj s svojim sodelovanjem omogočijo čim uspešnejši začetek dela agencije, tako da bi dale na razpolago del svojih materialnih zalog, znanstvene in tehnične izkušnje ter dovolile, da bi se v njihovih inštitutih in laboratorijih šolali kadri manj razvitih dežel.

Znaten del svojega govora je dr. Kos posvetil prizadevanju Jugoslavije na področju znanstvenih raziskav in krepitve mednarodnega sodelovanja za uporabo jedrske energije v miroljubne namene. Rekel je, da so bili temeljni znanstvenega raziskovalnega dela na področju jedrske znanosti položeni v Jugoslaviji že leta 1947, ko smo začeli graditi prvi znanstveni inštitut za jedrske raziskave. Jugoslavija ima tudi že dobro izoblan znanstveni kader. V njenih treh jedrskih inštitutih dela zdaj nad 600 znanstvenih delavcev, inženirjev in drugih strokovnjakov s fakultetno izobrazbo, ki imajo na razpolago tudi ustrezno laboratorijsko opremo. Lani in letos so jugoslovanski znanstveniki objavili v domačih in tujih revijah 306 znanstvenih del.

Dr. Kos je nadalje izjavil, da ima Jugoslavija nekatere rude z velikim odstotkom urana in bogata ležišča rud z manjšim odstotkom, ki bi jih lahko rentabilno izkoriščali. Ko je govoril o sodelovanju Jugoslavije z drugimi deželami, je opozoril na specializacijo jugoslovanskih strokovnjakov v inštitutih Francije, Velike Britanije, ZSSR, ZDA, Norveške in drugih dežel.

Na koncu je poudaril, da bo Jugoslavija v polni meri podprla agencijo v njenem delu in da je pripravljena dati na razpolago določene količine naravnega urana, ki ga bo začela kmalu pridobivati. Jugoslavija je tudi pri-

Pleven vrnil mandat

Pariz, 9. okt. (Reuter) Vodja Socialnodemokratske unije odstopil René Plevin je nocoj odstopil od svojega namena sestaviti novo francosko vlado. Nepričakovano je obiskal predsednika republike Cotyja in mu vrnil mandat.

Jugoslavija član agencije za produktivnost dela

Pariz, 9. okt. (Tanjug) Danes sta bili v Parizu izmenjani pismi med stalnim jugoslovanskim opozovalcem pri Evropski organizaciji (OECE) veleposlanikom Kopčkom in generalnim sekretarjem te organizacije Sergentom o sodelovanju Jugoslavije pri delu evropske agencije za produktivnost dela.

Na podlagi sporazuma bo imela Jugoslavija pravico v vseh organih OECE dajati predloge in polnopravno sodelovati v dejavnosti agencije za produktivnost dela.

Socialni demokrati izgubili oblast na Bavarskem

München, 9. okt. (AP). Bavarska socialnodemokratska deželna vlada je sinoči odstopila, ker ji je stranka beguncev odrekla nadaljnjo podporo. Novo vlado bodo skušali sestaviti krščanski demokrati. Stranka beguncev je odpovedala svojo podporo socialistom, ker je prišlo do nesporazumov z Bavarsko stranko, ki je bila prav tako v koaliciji.

Madžarski književniki pred sodiščem

Budimpešta, 9. okt. (Tanjug) Vrhovno sodišče je nocoj obsodilo skupino štirih književnikov, ki so bili po oktobrskih dogodkih aretirani zaradi sodelovanja v neuredih. Zoltan Molnar je bil obsodjen na tri leta, Domokos Varga na dve leti, Aron Tobias in Gyula Fekete pa pogojno na eno leto.

PRODOR NA DRUGE PLANETE končni cilj sovjetskih astronautov

Moskva, 9. oktobra. — Davi je pravda objavila laukc, v katerem pravi, da bodo v Sovjetski zvezi izstrelili nov satelit z živimi živalmi, da bi ugotovili, kako živa bitja prestanejo polet v kozmični svet. List navaja podrobne podatke o prvem umetnem satelitu in načinu njegove izstrelitve. Za izstrelitev satelita so pripravili posebno raketo z močnimi motorji, ki delujejo v različnih toplotnih pogojih. Uspešna izstrelitev prvega umetnega satelita je v celoti potrdila, da so bili računski in temeljni tehnični ukrepi pri izdelavi rakete in satelita pravilni. Raketo so izstrelili navpično. Ko so njeni motorji nehali delovati, je zaščitni poklopec odletel in satelit se je ločil od rakete ter začel samostojno krožiti okrog Zemlje. Skupaj z njim krožita zdaj okrog Zemlje tudi del rakete in zaščitni poklopec.

Za zdaj je satelit najmanj oddaljen od Zemlje nad severno poloblo, najbolj pa nad južno. Njegova pot je nagnjena za 63° proti ekvatorialni ravnini. Ker je tudi zemeljska os nagnjena v prostoru, leti umetni satelit nad vsemi področji razen Severnega in Južnega tečaja. Ko bo pridrvel v goetiške spodnje zračne plasti, bo sproščeno zračnega upora zažarel in zgorel.

Pravda pravi, da ni moč napovedati, kako dolgo bo satelit krožil okrog Zemlje, razpoložljivi podatki o gostoti gornjih zračnih plasti pa omogočajo domnevo, da bo trajalo njegovo kroženje precej dolgo. Satelit ima obliko krogle in je izdelan iz aluminija. Vsi instrumenti v njem so spravljani v dušičnem plinu, da se ohrani potrebna temperatura. Satelit ima dva močna radijska oddajnika, katerih oddaja je moč presteči na daljavo 10.000 km.

S šifriranimi signali oddaja satelit podatke o raznih merjenjih svojih instrumentov. Te podatke zdaj znanstveniki dešifrirajo in zbrali so tako že važne podatke o stanju v jonosferi in o njeni kemijski sestavi, o spremembah zračnega tlaka in gostote, o naravi kozmičnih žarkov in spremembah magnetičnih polj. Ti podatki jim bodo omogočili, da bodo bolje spoznali kozmični prostor okrog Zemlje. Izkušnje s poletom prvega satelita bodo tudi mnogo pripomogle k razvoju drugih znanosti, zlasti astronomije. Umetni satelit pomeni prvi korak v smeri osvajanja kozmičnega prostora.

Profesor aeronavtik Sternfeld je danes izjavil novinarjem, da bodo izstrelili drugi sovjetski satelit nad 900 km visoko, da bi se kar najbolj izločil iz neugodnih zračnih plasti, ki zavirajo njegovo gibanje. Če bi satelit dosegel višino 1500 do 2000 km, bi lahko krožil okrog Zemlje več let, še više pa celo neskončno.

Znanstvenik Pobedonoscev je izjavil, da je končni cilj sedanjih poskusov z umetnimi sateliti ta, da bi v prostoru ustvarili oporišče, s katerega bi ljudje lahko prodrli do drugih planetov. Preden pa bo znanost to dosegla, bo treba proučiti še vrsto vprašanj,

med njimi nevarnost trčenja z meteoriti in vpliv kozmičnih žarkov na žive organizme.

Za trdno lahko rečemo, je rekel prof. Pobedonoscev, da bodo bodoči umetni sateliti večji in opremljeni z bolj zamotanimi, a popolnejšimi napravami. Najprej bodo v njih živali, pozneje pa ljudje. Po poletu se bodo lahko s posebnimi padali spuščali na zemljo.

Od Little Rocka do vsemirja

New York, 9. okt. (AP). »Vtem ko smo mi zasedli Little Rock, so Sovjeti zavzeli neskončni prostor,« beleži danes »New York Herald Tribune« v nadaljevanju svojih komentarjev o prvem umetnem satelitu. Časnik zahteva od vlade, naj črpa korist iz nauka, ki ga ji je dal sovjetski satelit. Senatorji in člani Kongresa iščejo krivca. Glavno vprašanje, ki bi ga morali načeti, pa je, zakaj ZDA zaostajajo v izobrazbi ljudi. Amerika bi morala izpolniti svoj nacionalni program o osnovni izobrazbi in razvoju. Časnik zahteva, naj prijatelji in nasprotniki rasnega razlikovanja podrede ta problem mnogo važnejšemu vprašanju — odpiranju novih šol.

VINOGRADNIŠKA KRIZA V ITALIJI

Demokristjani so klonili

pred večino v rimskem parlamentu v zvezi z razbremenitvijo vinogradnikov

Rim, 9. okt. (Tanjug). Demokristjanska vlada je sprejela sklep večine v parlamentu, vstevši levico, da se bo odločno zavzela za ureditev sedanjega kritičnega položaja v vinogradništvu. S tem sklepom je praktično brez pretresov urejeno eno najbolj perečih vprašanj, ki je dobilo po tragičnem dogodku v Apuliji politični značaj.

Vlada je prišla pred parlament z osnutkom zakonov, katerih določbe niso posegle v bistvo vinogradniške krize. Zato so socialisti, komunisti, republikanci in predstavniki nekaterih drugih strank predložili resolucije in interpretacije, v katerih so terjali odločnejše ukrepe. Po demonstracijah in smrti treh kmetov v Apuliji so vlado od vseh strani kritizirali, da je tako strogo ukrepala proti demonstrantom in zanemarila to važno področje kmetištva. Vlada je kljub temu, v kateri terja, naj se vlada odločno loti obravnavanja krize, ki je nastala zaradi relativne hiperprodukcije vina, zaradi česar so bile cene letošnjega grozdja vzlele slabi petini nižje od proizvodnih stroškov. Posledica je bila, da so se

znašli mali vinogradniki v zelo težavnem gospodarskem položaju. Na koncu debate so se tej resoluciji pridružili tudi demokristjani in vse štiri stranke so se odločile za skupno resolucijo. V tijske proizvodnje, Socialisti, komunisti in republikanci so prednjej je določeno, naj bi najpozneje do konca mandata sedanjega

parlamenta ukinili lokalne davštine na potrošnje vina, ki znašajo letno 35 milijard lir, in naj bi preganjali in kaznovali proizvajalce umetnih vin ter zgradili »družbene kleti«.

Zadnje leto je proizvodnja vina postopoma naraščala, tako da je preseгла povpraševanje na zunanem in notranjem trgu. Čeprav so italijanska vina znana po svetu, so možnosti izvoza omejene ne samo sproščeno konkurence drugih evropskih dežel, marveč tudi zato, ker italijanska vina večinoma niso tipizirana. Na notranjem trgu je povpraševanje omejeno med drugim tudi zaradi visokih prodajnih cen in zato, ker je davek na potrošnje dokaj visok.

V Beogradu in Haagu odslej veleposlamištvi

Beograd, 9. okt. (Tanjug). Naša in nizozemska vlada sta se sporazumeli, da povišata svoj diplomatski predstavništvi v Haagu in Beogradu na stopnjo veleposlaništev.

Speidel se mora skrivati

V Oslu so demonstranti pomotoma napadli druge atlantske oficirje — V Kjöbenhavnu so na Speidlovem hotelu demonstrativno izobesili nacistično zastavo

Oslo, 9. okt. (Reuter). Danes je prišlo tu do ostrih demonstracij proti poveljniku evropskih sil Atlantske zveze generalu Hansu Speidlu, ki bi moral davi iz Kodanja prispeti v Oslo. Norveški demonstranti so vdrli na letališče. Ko je letalo pristalo, so demonstranti misleč, da je med potniki tudi zahodnonemški general, s kamenjem napadli skupino oficirjev. Kakor poročajo, je kamenje zadelo vrhovnega poveljnika severnih sil Atlantske zveze generala Ugdena in generalmajorja Coopa, medtem ko Speidla sploh ni bilo.

Na letališču je demonstriralo okoli 500 ljudi, med njimi tudi skupina studentov, ki je nosila napis »Dol z nacističnim generalom«. Na drugem transparentu je bilo napisano v nemščini: »Oprostili smo nemškemu narodu, ne pa

Hitlerjevemu generalom«. V Oslu pripravljajo še vrsto protestnih zborovanj in stavk v zvezi z napovedanim prihodom generala Speidla. Naknadno pa poročajo, da je Speidel dopoldne prispel na Oslo, vendar je njegovo letalo pristalo 65 km daleč od Osla. Zaradi nezadovoljstva prebivalstva Speidla niso nastanili v Oslu, pač pa 12 km izven mesta.

Kjöbenhavn, 9. okt. (Reuter). Tu so sinoči nastale ostre demonstracije proti zahodnonemškemu generalu Speidlu, poveljniku atlantskih oboroženih sil v Evropi, ki je z letalom prispel na Dansko. Na hotelu, kjer se je Speidel nastanil, so demonstranti izobesili kljukasti križ in ga razsvetlili s reflektorji. Pred poslopjem je več sto ljudi prepevalo danske patriotske pesmi.

Kaže, da bo v San Marinu le prišlo do kompromisa. Razmere so bile zadnje dni zelo napete. Kakor kaže slika na desni, so italijanski karabinjerji že nadzorovali ves dovoz živil v San Marino. Na zgornji sliki trije člani opozicijske vlade v Roveretu, ki so jo Italijani že začeli oboroževati, da bi s silo odstavila sedanjo zakonito vlado republike

Obiski iz ZDA

Beograd, 9. okt. (Tanjug). Več članov ameriškega Senata in Predstavnika doma bo tudi letos v Jugoslavijo. Znano je, da člani Kongresa ZDA med političnimi počitnicami navadno odhajajo na informativna potovanja v druge dežele.

Danes je v Beograd prispel član kongresnega odbora za finance Thomas Ashley. Sestal se s nekaterimi gospodarskimi funkcionarji v Beogradu. Od prejšnjega petka do večeraj se je mudil tudi član Predstavnika doma John Blatnik.

Pojutrišnjem bo prispela v Beograd skupina parlamentarcev iz države Illinois, ki je prepotovala že več evropskih dežel. Letos, 17. oktobra je napovedan tudi demokratski senator Allen Alender, ki je predsednik kmetijskega odbora Senata in si bo med svojim obiskom v Jugoslaviji ogledal nekatere industrijske in kmetijske objekte.

V novembru bo prispel v Jugoslavijo član vojaškega odbora Predstavnika doma William Bray. V novembru pričakujejo še lantalnih sedem ameriških pripolitičnega odbora Predstavnika doma Johna Jarman bo prišel k nam prav tako v novembru.

V Beogradu se bodo posamezno skupine in poedin člani Kongresa sestali z jugoslovanskimi državnimi gospodarskimi in drugimi voditelji

Spet posojilo v Franciji

Pariz, 9. okt. (Tanjug). Finančni strokovnjaki so pripravili nov načrt izrednega notranjega posojila za kritje proračunskega primanjkljaja, ki bo konec leta dosegel blizu tisoč milijard frankov. Primanjkljaj je posledica izdatkov za vojne operacije v Alžiriji in devalvacije franka v avgustu. Novo posojilo, ki je po vrsti peto, bo najbrž razpisano novembra. Medtem ko sta prvi dve posojili dali državni blaginji nad šest sto milijard, so pri tretjem in četrtem posojilu vpisali le 175 milijard.

NA LJUBO MIRU

je sedanja vlada privolila, da prevzame oblast v San Marinu uporna opozicija

Rim, 9. okt. (Tanjug). Državni tajnik za notranje zadeve komunistično-socialistične vlade v San Marinu Morgandi je izjavil in sestanku z novinarji, da se je vlada začela pogajati z novoizvoljeno vlado demokristjanov in njihovih zaveznikov o pomirjenju v republiki. Rekel je, da so razgovori prišli »v pozitivno in zaključno fazo«. Po Morgandijevih besedah je bila sedanja legalna vlada prisiljena k pogajanjem zaradi italijanskega »obleganja« in dohabe orožja opozicijski vladi v Roveretu. »Sproči vidne premoči«, je rekel, »sta regentski svet in vlada pripravljena rešiti ne le mir in zaščiti državljan, temveč tudi suverenost in neodvisnost ogrožene republike.«

Morgandi ni podrobno pojasnil vsebine dosedanjih pogajanj, ker so še v teku. Obe strani sta privolili v razpust svojih prostovoljskih enot, dali jamstva, da ne bo sodnih in upravnih preganjanj, da bodo volitve pred zakonskim rokom, določenim za leto 1959, in da bo obnovljen Veliki splošni svet, kakor imenuje parlament, ki je bil po odstopu večine poslancev s sklepom regentov razpuščen.

Premik k ekonomskim metodam v gospodarstvu ČSR

Praga, 9. okt. (Tanjug). Sekretarji vseh okrajnih komitejev KP Češkoslovaške so na zasedanju v Pragi podprli predloge CK KP ČSR o novem načinu upravljanja, finansiranja in kreditiranja češkoslovaške industrije.

Predloge za reorganizacijo, sprožene na nedavnem zasedanju CK KPČSR, so z velikim zanimanjem sprejeli ne le gospodarstveniki, temveč tudi široka javnost. Čeprav se organizirana razprava še ni začela, je slišati mnenja, da je predlagana reorganizacija odločen premik od administrativnega načina upravljanja češkoslovaške industrije k gospodarskemu načinu.

Kupčija s standardom

Trgovine in pekarnice debelo zaslužijo pri beli moki, mlini pa se borijo z velikimi težavami

Od spomladi, zlasti pa zadnje mesece, se je bela moka v trgovini na debelo precej pocenila. Potrošniki so pričakovali, da bo ustrezno nižanja vrednosti, da bo ustrezno nižanja vrednosti, da bo ustrezno nižanja vrednosti...

jetja iz Vojvodine s svojo belo moko. V našem listu smo že junija postavili javno vprašanje, kdaj bo spričo pocenitve bele moke tudi kruh cenejši. Toda nič se ni spremenilo in cena belega kruha je še danes enaka kakor pred letom, čeprav je medtem cena bele moke v trgovini na debelo povzročila od 68 na 59 do 60 din. Tudi trgovina na drobno se obotavlja z znižanjem nadrobne prodajne cene za belo moko.

BELA MOKA BI MORALA BITI VSAJ ZA 8 DIN CENEJŠA

Ko so detajlistična trgovska podjetja kupovala belo moko še po 68 din, so jo (upoštevajoč takso 2 din za prodajo mivskih izdelkov) prodajala na drobno po 75 do 78 din, tako da so pri kilogramu zaslužila 5 do 8 din. Danes lahko dobe v neomejenih količinah vojvodinsko belo moko po 60 din in v krajih, ki so Vojvodini tarifno bližji, celo po 59 din. Dosledno bi morala znižati tudi nadrobno prodajno ceno vsaj za 8 din. Vendar drži trgovina povsod v Sloveniji, razen v Ljubljani in Mariboru (kjer je v zadnjem času prišlo do pocenitve v nadrobni prodaji 2 oziroma 3 din) še stare cene, kakor ob koncu lanskega leta. Po stanju konec septembra so nadrobne trgovine prodajale belo moko v Novem mestu še po 78 din, na Jesenicah in v Ptujju po 77, v Gorici in Kranju po 76, v Celju in Murski Soboti pa po 75 din, medtem ko so cene v Ljubljani znižali tudi le od 77 na 75 in v Mariboru od 78 na 75 din.

Tako zaslužijo zdaj trgovina na drobno pri kilogramu bele moke po odbitku takse 2 din 15 do 17 dinarjev pri kilogramu, torej kar 25 do 27% namesto 7 do 10%. Kolikor je prej znašal zaslužek pri nabavni ceni 68 din. Pekarnice pa v takneje v svoj žep pri neizpremenjeni ceni belega kruha neupravičeno vsaj 6 do 7 din. Tako pretirani zaslužki so zlasti pri osnovnih živilih v kričočem na-

sprotju s poslovno moralo socialistične trgovine in obrti. Res je, da skušajo mlini v Sloveniji še držati višjo prodajno ceno, ker pri konkurenčnih cenah vojvodinskih mlinov ne krijejo stroškov. Toda to ne more biti opravičilo za trgovino, ker je njena osnovna naloga posredovati potrošniku blago po najugodnejši ceni. Prav tako ne gre, da bi trgovina v živili reševala vprašanje razmeroma nizke marže pri nekaterih drugih živilih tako, da pri beli moki pretirano zaslužijo. Slovenija potroši mesečno 4000 ton bele moke. Razlika 8 dinarjev, kolikor zdaj trgovina preveč zasluži na račun potrošnika, pa pomeni mesečno neupravičeno obremenitev potrošnika za 32 milijonov dinarjev.

DRUGA PLAT: KRITIČEN POLOŽAJ MLINSKE INDUSTRIJE

Tržna cena bele moke je letos začela popuščati predvsem zaradi nesorazmerja med proizvodnjo in potrošnjo bele moke. Medtem ko odpade v Sloveniji okrog 33% celotne potrošnje moke na belo moko, znaša ta delež v drugih republikah le 8 do 10%, normalno pa se zmelje iz pšenice 15 do 25% bele moke. Tako imajo v drugih republikah bele moke preveč in jo po nizkih cenah nudijo v Sloveniji, slovenski mlini pa morajo pri prodaji bele moke slediti vojvodinskim konkurenčnim cenam. Tega pa ne zadržuje, ker imajo po večini zastarele naprave (doslej so obnovljeni le štirje večji), ker imajo po večini slabe lokacije (samo trije mlini imajo industrijski tir), po drugi strani pa imajo mlinska podjetja v Vojvodini možnost ceneje nabavišne pšenice iz domačih virov, neposredno iz zadrug, kjer jo dobe po 32 oziroma 31 din za kilogram, medtem ko morajo slovenski mlini plačevati uvoženo ali domačo pšenico po 34 din s pribitkom prevoza po pariteti v Novi Sad. V zadnjem času so te razlike zlasti občutne, saj so vojvodinske zadruge navzile zajamčeni ceni, po kateri bi morale plačati kmetu pri odkupu vsaj 33 din, znižale odkupno ceno pri kmetu zaradi velike ponudbe na 28 do 30 din.

Vrhu tega imajo vojvodinska podjetja še to ugodnost, da velja enaka železniška tarifa za žito in moko, kar pomeni, da je prevoz moke dejansko cenejši, kakor prevoz žita, ker odpade prevoz krala in razprška, tarifa za otrobe pa je nižja, kar predstavlja razliko 26 par pri kilogramu, v praksi pa je prevoz moke iz Vojvodine v Slovenijo še za približno 1 dinar pri kilogramu cenejši, kadar prevažajo po Savi do Siska in šele od tod po železnici. Mlini v Sloveniji pa dobe pšenico skoraj izključno iz uvoza čez Reko, pri čemer se prevoz računa, kakor da bi blago prišlo iz Novega Sada. Naposled jih hudo bremenijo še zahteva Direkcije za prehrano, da morajo držati zaloge pšenice za pol leta, za kar dobe sicer kredit z minimalno obrestno mero pol odstotka (za več kakor enomeščno zalogo), toda vskladiščenje tako velikih zalog jih navzile temu obremenjuje s 50 parami pri kilogramu na mesec, za pšenico, ki jo imajo vskladiščeno v silosih na Dolenjskem, pa morajo plačati še prevoz.

PREDLOGI ZA SPREMEMBO REZIMA Z ŽITOM

O anomalijah, ki so se pojavile ob sprostitvi prometa z moko in o težavah mlinske industrije, bodo te dni razpravljali v okviru Zvezne direkcije za prehrano. Skupnost podjetij LRS za promet z žitom je za to razpravo pripravila svoje predloge za spremembo sedanjega žitnega režima. Po teh predlogih naj bi mlini držali zaloge žita le za tekoče potrebe, rezervo za daljšo dobo pa naj bi držala posebna zvezna organizacija, ki naj bi načelno prodajala žito v vsaj državi po enaki ceni franko vagon namembna postaja, tako da bi bila cena moke, kot najvažnejšega živila, v vsaj državi enaka, podobno, kakor je to urejeno v večini zahodnoevropskih držav. Tako ne bi delovni človek v Ljubljani ali na Reki plačal kruh pri kilogramu dražje, čeprav prihaja uvožena pšenica v našo državo povečini čez Reko in so dejansko prevozniki stroški za to pšenico najnižji.

Kredite ob pravem času

Nekaj tednov prepozno odobren kredit zavre izpolnitev načrta skoraj za vse leto — Neizpolnjeni načrti ali kršitev predpisov — Ali hitreje odobravati investicijske kredite ali prej zbirati prošnje

Pri ocenjevanju, kako se trošijo krediti za pospejevanje kmetijstva, uporabljamo navadno enako merilo kot za druge investicijske kredite. Pogoj, v katerih uporabljajo investicijske kredite v kmetijstvu in industriji, na niso niti približno podobni. Če je stvarna stopnja obrotne in industrijske obrata niti dobičnega časa, če ga dobi pozneje, ima z njim še težavo, ker ga navadno ne more izkoristiti pravočasno.

Obnova v kmetijstvu pa ni odvisna samo od vremena, temveč tudi od letnih časov, od doletnih, pri katerih delih na zelo kratak čas odmerjenih dob. Sadnega drevja in vinske trte ni mogoče saditi vse leto, še manj sejati pšenico in druge kulture. Kadar kmetijsko gospodarstvo zaprosi kredit za obnovo, računa, da ga bo dobilo vsaj do ustreznega časa. Če ga dobi pozneje, ima z njim še težavo, ker ga navadno ne more izkoristiti pravočasno.

V JULIJU ODOBREN KREDIT ZA ZIMSKA IN SPOMLADANSKA DELA

Na takšne težave kmetijska gospodarstva pogosto opozarjajo, vendar brez zaželenega uspeha. Računovodja Vinogradniško-sadjarške šole v Svedin pravijo, da so zaprosili kredit za obnovo vinograde lanske jeseni in že v novembru predložili vse potrebne elaborate. Toda kredit so jim odobrili šele letos v juliju. Kaj naj bi storili v istem času s kreditom, če tako dolgo ne bi začeli rigolati zemljišča in če si ne bi zagotovili tranih sadik? Letos ga ne bi mogli izkoristiti, ker bi trto sadili šele prihodnje pomladi. Tudi zemljišče bi lahko pripravili šele pozimi, ko njihovi stalni delavci niso zaposleni pri drugih delih. To bi pomenilo tudi njihov načrt obnove vinogradov, hkrati pa tudi obnove sadjarstva, okrajnega in naprej do voha. Podobno kot gospodarstvu Vinogradniško-sadjarške šole se namreč sodi tudi drugim.

Tako bi bilo, če se delovni kolektiv ne bi znešela. Ker je pričakoval, da bo dobil investicijski kredit že pozimi, je začel rigolati s sredstvi, izposojenimi iz drugih skladov. Ko je zrigolal, se mu je letošnji pomlad zdelo škoda pustiti pripravljeno zemljišče nezazanjeno in pripravljene sadike nezakoriščene. Napel je vse silo in uporabil vsa sredstva, ki jih je bilo moč utreti za nekaj časa, da je vinograd obnovil do konca, čeprav to ni bilo v skladu s predpisi. Po svojem mnenju je izbral manjše zlo.

NEUPRAVIČENA GRAJA

Vsi delovni kolektivi kmetijskih gospodarstev nimajo podobnih možnosti, zato ne morejo kriti predpisov. Tisti, ki čakajo na odobritev investicijskega kredita, pa navadno dotakajo tudi grajo, zakaj prejetega kredita ne izkoristijo hitreje. Zakaj oni ne

UPOSTEVAJTI SEZONSKI ZNAČAJ DEL

Vsem namenom in potrebam najbolj zadostiti, če bi pospejevanje obnavljanja kreditov za obnovo leta še več neizkoristili ob koncu leta še več neizkoristili investicijskih sredstev za kmetijsko investicijskih sredstev za kmetijsko obnovo leta zaradi tega kontrola ni bila stroga. To pa je škodljivo, ker kmetijske kolektive navaja h kršenju predpisov. Nekaj je treba ukreniti, da bodo kmetijska gospodarstva lahko izpolnjevala svoje načrte brez kršenja predpisov.

Podobno velja tudi za kratkoročne kredite za kmetijsko, ki jih ni mogoče dobiti ob pravem času, semena ozimne pšenice ne bo nihče kupoval po setvi, zelo redki tudi med setvijo. Vsak dober kmetovalec si ga priskrbi že v septembru. Enako velja za umetna gnojila, ki jih je treba izdati ob setvi. Če namenske kredite začnejo deliti samo teden ali dva pred setvijo, kmetovalec ne koristi nič več, kot če jih tisto leto sploh ne bi bilo. Drugače je s kreditom v drugih gospodarskih panogah. Kolkor je za njih samo toliko časa, kolikor je za kmetijski kredit v kmetijstvu ne majhna zakasnitev mašulceje navadno vse leto. In to ne samo kmetikom, temveč navadno tudi potrošnikom, ker cene zavise od odobrevanja kreditov, ki jih mora pri odobrevanju kreditov za kmetijstvo upoštevati naravno pot, sezonski značaj dela.

IZ JUGOSLOVANSKE INVESTICIJSKE BANKE NOVA POSOJILA za rekonstrukcijo podjetij

Investicijska banka je na zadnji seji odobrila več posojil za rekonstrukcijo podjetij.

Tovarni kmetijskih strojev »Pobeda« v Varaždinu je odobrila 226.485.000 din, tovarni armatur »Iskra« v Kull (Bačka) 158.746.000, tovarni perila »Anđija Ranković« v Beogradu 12.311.000, podjetju za izdelovanje obleke in perila »Partizan« v Beogradu 47.917.000, tekstilni industriji »Ljubla Mladrogo« v Prilepolju 64.333.000, Mariborski tekstilni tovarni v Mariboru 149.493.000, industriji volnenih izdelkov »Bačka« v Apatinu 17.815.000, tovarni obutve »Franjo Gorjup« v Zagrebu 210.190.000 in tovarni obutve »Peko« v Trzinu 146.778.000 din.

Za rekonstrukcije skladišnega prostora za spravlanje in predelavo tobaka je odobrila podjetju za predelavo tobaka Vranje 53.597.000, podjetju za predelavo tobaka Prelovo 11.118.000, podjetju za predelavo tobaka Gornja podpetja 160.804.000 in podjetju za predelavo tobaka Trnovec 40.434.000 din. S sredstvi odobrenih posojil se bo povečal izdelovalni prostor omenjenih podjetij za toliko, da bodo lahko spravili v nove prostore 1300 ton tobaka.

Banka je odobrila tudi kmetijsko posojstvo »Kruševac« v Titogradu 31.136.400 din posojila za graditev gospodarskih gradbenih objektov in nakup živine, ljudskemu odboru občine Sibenik 130.928.000 za graditev posejstvske vinarne, kmetijskemu podjetju »Joškovo« v Joškovu 16.977.000 za ureditev sadovnjakov in vinogradov, kmetijski zadrugi »Edinstvo« v Novegradski zadrugi 34.496.000 za ureditev sadovnjakov, graditev gradbenih objektov in nakup opreme, L.O. Sipel (Pristina) pa 13.020.000 za obnovo gostinskega objekta v Brezovici.

Zabeleženo

Polovičarstvo

Italijanske vrste pšenice so letos zelo dobro obrodile. Na mnogih vzornih poljih so pridelali toliko pšenice kakor še nikoli v naši državi. Bržčas je to spodbudilo mnoge kmetijske organizacije, da so za bližnjo jesensko setev določile mnogo polja, ki ga bodo posejale z italijanskimi vrstami pšenice. Zveza kmetijsko gozdarskih zbornic je prikrbela potrebne količine semenske pšenice, tako da bodo lahko letos posejali z njo nad 35.000 ha. Povpraševanje po italijanski semenski pšenici je znatno večje, pa ni bilo na razpolago dovolj denarja, da bi je uvozili večje količine.

Toda že v pripravah na jesensko setev se je pokazalo, da nekatere organizacije, ki so se prijavile za setev italijanskih vrst pšenice, ne uporabljajo v celoti zanje predvidene agrotehniko. Zemlje niso preorali dovolj globoko, pripravili so premalo gnoja itd. Npopolna agrotehniko lahko pri setvi italijanskih vrst pšenice več škoduje kakor koristi. To polovičarstvo lahko pokvari vso akcijo. Italijanske vrste pšenice namreč dobro obrodijo samo, če uporabljamo ustrezno agrotehniko.

Kmetijske organizacije, ki so sklenile sejati italijanske vrste pšenice, prevzemajo zelo odgovorno nalogo. S tem se namreč vključijo v boj za bogate donose in že samo to jim nalaga dolžnost, da uporabijo vse predpisane ukrepe. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da bi se ponovil položaj, kakršen je bil lani s semenom hibridne koruze, ki v mnogih krajih ni ozkila, kar je zakrivila malomarnost nekaterih kmetijskih strokovnjakov.

Rekorden pridelek bombaža v Makedoniji

Skoptje, 8. okt. (Tanjug). — V Makedoniji pričakujejo letos rekorden pridelek bombaža, ki so ga v južnih krajih že začeli obirati. Pridelek bo znašal kakih 6 milijonov kilogramov surovega bombaža. Lani so ga pridelali samo 3500 ton, čeprav je bilo zasajenih z njim samo 2000 ha manj kakor letos, ko so posejali bombaž na 14.000 ha.

Največji donos so dosegli na tekmovalnih površinah kmetijskih zadrug, kmetijskih posestev in kmetov, ki sodelujejo z zadrugami. V republiškem inštitutu za bombaž v Strumici so pridelali na površini 11 ha po 3000 kg bombaža na hektar.

V spomin iznajditelju Josipu Reslju

Ob stoletnici njegove smrti

V prihodnjih dneh in tednih bo kulturni svet počivil spomin ob smrti iznajditelja Josipa Reslja, ki je umrl za malarijo v Ljubljani danes pred sto leti. Vzhodna Nemčija se bo Reslja spomnila v Rosslau-u ob Labi, Zahodna v Hamburgu, CSR v Pragi in v rojstnem mestu Chrudimu, Avstrija na Dunaju, Italija pa v Trstu, in sicer zlasti z vrednotenjem iznajdbe ladijskega vijaka.

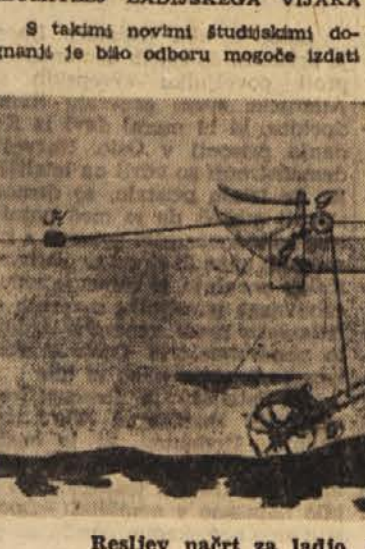

ške tehnike, Brodarske zveze, Zgodovinskega društva, Društva strojnih inženirjev in tehnikov, Društva inženirjev in tehnikov gozdarske in lesno-industrijske stroje in Trgovske zbornice v posebnem odboru s predsednikom prof. dr. inž. A. Kuhljem. Pokroviteljstvo nad delom odbora je prevzel član Zveznega izvršnega sveta Franc Leskoček.

Ker so Avstriji ob stoletnici rojstva Jos. Reslja obširno raziskali njegovo iznajditeljsko delovanje in ocenili njegov pomen za zgodovino avstrijske in svetovne tehnike, je bila naloga novega odbora pokazati delo, ki ga je Reslje opravil na Slovenskem in pa za Slovence in Jugoslovance. Tako so daljša in obširna raziskovanja prof. dr. VI. Murka dognala, da je Reslje delal poskuse za ladijski vijak na Krki pri Kostanjevici in na Ljubljani na Barju, da je sodeloval pri organizaciji zgodnjih konjskih dirk pri St. Jerneju na Dolenjskem in da je njegova življenjska pot od Pieterja čez Ljubljano, Trst, Motovun in Benetke nazaj v Ljubljano zvezana z lepo vrsto iznajdb in novatorstev v korist našega poljedelstva, živinoreje, sadjarstva, vinarstva, zlasti pa suhozemskega, rečnega in pomorskega prometa ter gozdarstva, ki so bile v veliki meri patentirane, a se niso mogle takoj uveljaviti, ker so prišle prezgodaj.

Tako je prof. inž. A. Struna ugotovil, da za uvedbo Resljevega ladijskega vijaka še ni ustreznih razvoj parnega stroja in se je mogoč ladijski vijak uveljavljati ustrezno novi ravni parnega stroja šele sredi XIX. stoletja. Podobno so študije prof. inž. Fr. Sevnika dognale, da družbene razmere in znanstvena raven gozdarstva v Resljevem času še niso dovoljevale uresničenja njegovih načrtov zlasti za pogodovanje Krasa. Isto velja za Resljeve ekonomske nazore, ki so po proučevanju prof. dr. VI. Murka terjali zlasti v gozdarstvu globoke državne posege, kar pa je bilo v nasprotju z zmagojočim liberalizmom časa, tako da se morejo uresničevati šele zdaj v socialistični Jugoslaviji.

IZUMITELJ LADSKEGA VIJAKA S takimi novimi študijskimi dognanji je bilo odboru mogoče izdati

Resljev načrt za ladjjo, ki pluje na Savi proti vodi

nim uspehom ponovil leta 1829 na Seini v Parizu.

Po spoznanju Resljeve iznajdbe pa so pustili zahodni podjetniki Reslja na cedilu; ne pa tudi ladijskega vijaka, ki so ga s pridom začeli uporabljati v Franciji, Holandiji, Veliki Britaniji in menda tudi v Rusiji, vendar pa ne z Resljevim avtorstvom, tako da so minula desetletja, preden je bil Reslje — šele po smrti — priznan za iznajditelja ladijskega vijaka.

ZA NOVO PODOBO KRASA

Slovenska knjiga bo z nadrobno podobo o njegovem delovanju v Slo-podobno o njegovem delovanju v Slo-veniji in jugoslovenskem Primorju približala ne samo Reslja kot iznajditelja, marveč tudi kot človeka, ki je razumel mnoga naša vprašanja, nje-žel zanje tudi rešitve, od pogodovane nja tržarskega in istrskega Krasa pa do regulacije Neretvinske doline ali od najnovejših modernizacijskih poskusev za gradnje do racionalizacije poštnega prometa. Po rodu iz narodnoznanstvenega rodbina — oče je bil Nemec, mati Čehinja — se je v tem času najhujšega absolutizma v svoji uradni službi služil tudi našim slovenskim gozdarstvom; njegova prva te-ševina in hrvaščina; druga pa na je bila hrvaščina iz Bakra, druga pa Slovenka, Kasteljeva in višnje gore.

Slovenec se bomo v Ljubljani spomnili Reslja ob stoletnici smrti 10. oktobra ob 11. uri s polostrojnimi vencev k njegovemu nagrobniku na Navju in nato ob 12. uri s komemoracijo tehniških fakultet pri njegovem spomeniku pred staro tehniško v Askercevi ulici. Ob izidu slovenske knjige o Resljevem življenju in delu ki bo združena z razstavo njegovih načrtov in spominov na kraje, kjer je deloval, pokazala, da je Reslje v svojem času predstavljal slovensko tehniško kulturo na ravni, ki je ustrezala evropski.

PRED III. KONGRESOM ZVEZE PREVJALCEV JUGOSLAVIJE

Prevajalec - kulturni delavec

Jutri se bodo delegati republikanskih društev prevajalcev, članjenih v Zvezo prevajalcev, zbrali na svojem tretjem kongresu v Ljubljani. Prejšnji kongres je bil pred dvema letoma v Zagrebu, prvi, ustanovni, pa pred štirimi leti v Beogradu. Torej dokaj mlad datum za stanovsko ustanovo, katere dejavnost je zakoreninjena v samih začetkih naše splošne in narodne kulture.

Obseg prevajalske dejavnosti v našem sodobnem življenju je tako velik, da si ga že ne moremo več predstavljati, vsaj iluzijo o tej dejavnosti si lahko ustvarimo morda le s paradoksnimi mislijo: kaj bi bilo, če prevajalstva - v najširšem smislu - ne bi bilo? In prav tako na videz paradoksnega ugotovitve, če pomislimo na pomen prevajalskega dela: tako zelo je že postalo pojem našega življenja, dejstvo sine qua non, da se ga ne zavedamo več. Kot sonce in zrak, ki smo ju vsi deležni, a najbrž nikdar ne razmišljamo o naši življenjski odvisnosti od njiju.

So pa tudi dnevi, ko sonce sije medlo in zaspano in je zrak zadušljiv. Tako je tudi s prevajalstvom. Prevajalec ni in ne more biti posem svoboden, s svojo dejavnostjo je postal eden izmed mnogih, najtesneje med seboj povezanih členov, ki včasih niti ne more, nikdar pa ne sme popustiti, kajti po tej nevidno spleteni mreži se pretaka najzlahtnejša kri kulture, znanosti in umetnosti. Sleherni zastoj - ti zastoji, iz najrazličnejših razlogov, žal niso bili tako redki - so bili vedno znak neke vsesplošne anemičnosti življenja, bili so prvi začetek in dolgotrajna posledica neke velike zmotve v narodu ali med narodi. Prevajalstvo, njegov uspešen krogotok, je lahko dokaj zanesljiv barometer splošne politične konstelacije v svetu, zaupanja in sodelovanja med narodi ter njihovega medsebojnega spoštovanja.

V tem in samo v tem smislu moramo vrednotiti tudi slovensko prevajalsko delo. Naloga prevajalstva pri našem narodu so le še odgovornejše in težje: z manjšimi materialnimi in potencialnimi možnostmi nuditi svojem narodu vse, kar že imajo in sproti ustvarjajo veliki narodi in - žal nelahka posebnost malega naroda - posredovati svetu vsaj najvišje dosežke svoje lastne kulture in umetnosti. To poslednje je, a želeli bi bilo, da bi kmalu nehali biti, začarani krog, iz katerega se je težko izmotavalo. Letos je bil ustanovljen poseben denarni sklad prav za pospeševanje te dejavnosti. V zadnjih dveh letih smo zabeležili nekaj uspehov, ki upravičujejo ustanovitve tega sklada. Mislim na uspelo izdajo Prešerna v angleščini, ki je zbudila v svetu dokaj zanimanja za slovensko pozemlje sploh in odprla možnost ter interes za pripravo antologije slovenske lirike in istem jeziku ter spodbudila celo Indijce, ki so tudi pripravili podobno antologijo. Začarani krog je morda počel in je razpoka v njem vsak dan večja.

Prevajalska žetev prvih dvanajstih popojnih let je resnično bogata, tako v leposlovni kot v marksistični in politični ter strokovni in znanstveni literaturi. Popravilo smo marsikaj zamujenega, izpopolnili še ne več prazno zakladnico svetovne kulture, in na tem in onem področju, v tem in onem primeru, stopili v korak s sodobnim svetom. Splošna raven našega prevajalstva je tako, da smo z njo lahko zadovoljni, v neredkih primerih je celo na zavirljivi višini. Edini očitke: še vedno nesorazmerje med skrbjo za tujo klasiko in sodobno, tekočo tujo literaturo. Tu smo včasih že kar preveč "previđni" in nezaupljivi. Premalo zaupamo v svoj okus, preveč čakamo na dokončno "ocenogodovine in morda predmalo upoštevamo potrebe (namenoma nisem zapisal "želje") sodobnega človeka. Kaj bi bilo, če bi bili tako "nezaupljivi" in "previđni" v prevajanju in sploh v odnosu do sodobne znanstvene in tehnične tuje misli? Fustimo to vprašanje brez odgovora, kajti odgovor je lahko en sam.

Pojutrinšnjem se bodo zbrali na svojem tretjem kongresu predstavniki prevajalcev vseh naših republik, predstavniki najbolj "tihih", včasih ne dovolj znanih in najmanj "priznanih" med vsemi "reproduktivnimi umetniki". Kongresu želimo, da bi svoje delo uspešno opravil. C. Zlobec

RUDOLF SAKSIDA RAZSTAVLJA V MARIBORU

V nedeljo so v Mariboru v Umetnostni galeriji odprli razstavo tržaškega slikarja Rudolfa Saksida. Skupno je razstavljenih 22 olj. Mariborčani so si v prvih dveh dneh v velikem številu ogledali razstavo.

KOMEDIJANTOV SMEH IN POSMEH

CELJSKA UPRIZORITEV »ROMANOVA IN JULIJE« PETRA USTINOVA

Tirnice, po katerih je Slovensko ljudsko gledališče v Celju zdrselo v letošnje igralno razdobje, so dovolj modre glede na repertoarno politiko, dovolj privlačne in temeljite v izvajalskem pogledu: žalostni in sočutni usodi Ane Frankove, ki je osvojila nedvomne simpatije, je sledila druga premiera: Petra Ustinova parodijska igrača »ROMANOV IN JULIJA«. Tedaj po tragični, izredno občutni deklaciji izpovedi

Nada Božičeva, Marjanca Krošl-Horvatova in Mitja Bitenc v duhoviti komediji Petra Ustinova »Romanov in Julija« v Ljudskem gledališču v Celju

bravura domislje, bodič in ostric, ki jih more zapisati le pero razvjenega evropskega razumnika, v katerem se ob angleški »okrvici« pretaka nezatajljiva slovanska - bolj točno: ruska - kri. Kri v širokih in vreljih čustvenih venah.

Peter Ustinov: sanjač in nabritež, analitik in šalivec, intelektualac in est, svobodoumnik in suženj glumaštva, veliki komedijant in artist, improvizator in sentimentalist. Z zgoščeno značilno oznako: ars teatralica - v eni osebi, eni duši, eni razumniki potenci.

Komedija »ROMANOV IN JULIJA« je pač najboljši v sorodu z njegovo znano satirično improvizacijo

Metlika v Tednu muzejev

Belokranjsko muzejsko društvo v Metliki bo za letošnji Teden muzejev počastilo spomin dveh metliških rojakov, zaslužnih bratov Ivana in Antona Navratila. V soboto, 12. oktobra bo priredilo spominski večer, na katerem bo o obeh Metličanih predaval znanstveni sodelavec Slovenske akademije prof. dr. Rudolf Kolarič. Brali bodo tudi odlomke iz del Ivana Navratila in pokazali več kratkih kulturnih filmov. V nedeljo, 13. oktobra dopoldne pa bodo ob 11. uri na rojstni hiši bratov Navratilov v Metliki odkrili spominsko ploščo. Belokranjski muzej bo hkrati odprl razstavo del bratov Navratilov. Ivan Navratil je bil znan kot izdajatelj prvega slovenskega mladinskega časopisa »Vedež«, bil je pa tudi znan slovnicař in etnograf. Njegov brat Anton je bil med najnaprednejšimi Metličani takratne dobe in med soustanovitelji metliške Citalnice.

Obisk starih mojstrov

TEDEN MUZEJEV: IZ ZBIRKE MESTNEGA MUZEJA V CELJU NA RAZSTAVI V NARODNI GALERIJ V LJUBLJANI

Marsikdo je že slišal, ali pa je čital o 76 umetninah - o dvanajstih Dürerjih, štirih Rembrandtih in še o drugih... Morda si je ob vsem tem predstavljal ogromna, že nekoliko od prahu patinirana platna, podana v razkošnih baročnih barvah in formah, v izredno razgibanih kompozicijah in svetlobnih nasprotjih... Povsem napačne so bile take predstave, kajti v zbirki vsega tega ni. Zadolgočiti se je treba le z majhnimi, skromnimi listi, ki skrivajo v svojem črno-belem podajanju čudovite lepote in nedosegljive umetnine... Vse te lepote je treba najti in jih tudi pravilno vrednotiti... »Od kod ta grafična zbirka?, vprašujejo posebn oni, ki vedo, da je to ena najbogatejših zbirk daleč naokoli. V Jugoslaviji jo prekaša edinoole Grafični kabinet Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Tam namreč hranijo celotno Valvasorjevo grafično zbirko. »Srečno naključje« - odgovorjam - »in še srečnejše, da je prišlo ravno v muzej. Z listi bi se namreč lahko marsikaj zgodilo in v vseh primerih bi ostali brez umetnin. Zastopane so tri glavne grafične

Sinoči je bila v Narodni galeriji v Ljubljani odprta v okviru Tedna muzeja razstava »Starih mojstrov« iz zanimive in dragocene zbirke, ki jo hranijo v Mestnem muzeju v Celju

upljiva tragika in glumaška brezbriznost; politična bodica in tiha človeška izpoved. Itd. itd. Ves ta mozaik je prestrt še z bleščajočo artistično tenčico, ki nikdar ne more utajiti pisateljevega izjemnega smisla za duhovitost. Njen čar je tolikšen, da čisto preglasi toplejša človeška čustva, ki pa jih Ustinov še kako pozna, četudi ne pozvanja z njimi in se tedaj nepazljivo posluhu rada zmuznejo. A kdor le nekoliko intimneje premisli o njih, jih prej ali slej mora občutiti.

Uprizoritev te invenzionezno igrače v režiji Jurca Kislingerja, scenografski zamisli svete jovanoviča, kostumografski opremi Alčana Barčiča - vse in lepem prevajalstvu herberta Gruna pomenu nov, zmagovit poskus celotnega umetlarskega zbora, izpoveda svoj ustvarjalni credo v kar se da živih, aktualnih in estetsko pomembnih razhčitanih. Kislingerja je »ROMANOV IN JULIJA« pojmoval kot parodijsčen, s toplimi človeškimi nitmi premežen spektakel; temu ustrezno je razmejil omenjene tri svetove, jih okrasil s posmenljivimi tipkami v oblikovni in vsebinski fakturi. Pri tej razmejitvi je na škodo estetskemu ravnotežju nekoliko preostro persifirral »rusko familijo«, zlasti z masko Vadima Romanova in s preveč poudarjeno tragikomično usodo »vohuna«. Scenografija Svete jovanoviča je bila sicer uporabna, vendar v nji ni bilo tiste živahne invencije, ki je postala že pojem v celjski gledališki praksi.

Med igralskimi stvaritvami velja na prvem mestu omeniti dve imenitni upodobitvi: Marjana Bačka v vlogi veleposlanika Romanova in Slavka Strnada v vlogi vohuna. Vzlic temu, da je Bačko z birokratsko, diktatorsko gestiko in mimiko ter »stalinsko masko bil v vnanjem pogledu kot tip preostro izrisan, je njegova značilna podoba pridobila na poglubenostih, med katerimi je kajpa najimprezivnejši znanstveni monolog, s katerim je Bačko upravičeno požal aplavz pri odprtem odru. Pooblaščenke opombe bi kazalo napisati na rob Strnadovemu vohunu. Res je, ta žalostna kreacija se je od persifiranege tipa preveč nagubila v občutljivo človeško tragikomiko - režiser bi to moral in smel korigirati - a Strnad je vnovič izpričal nekaj tistih pomeljivih kreativnih nastavkov, s katerimi se razvija v močnega karakternega igralca.

Zaljubljeni naslovni par Julije in Romanova sta prikupno očivila Marjanca Krošl-Horvatova in Janez Eržen: v Juliji je Horvatova nanizala lestvice lastnosti in občutij, od ljubeznive in zaljubljene navike do razvajene, muhaste osice. Eržen je bil v prizorih, ko se bojujejo njegova naravna človeška nagibnja s privržnostjo vnanjim smotrom, suggestivnejši kot v lirskih in ljubezenskih izpovedih.

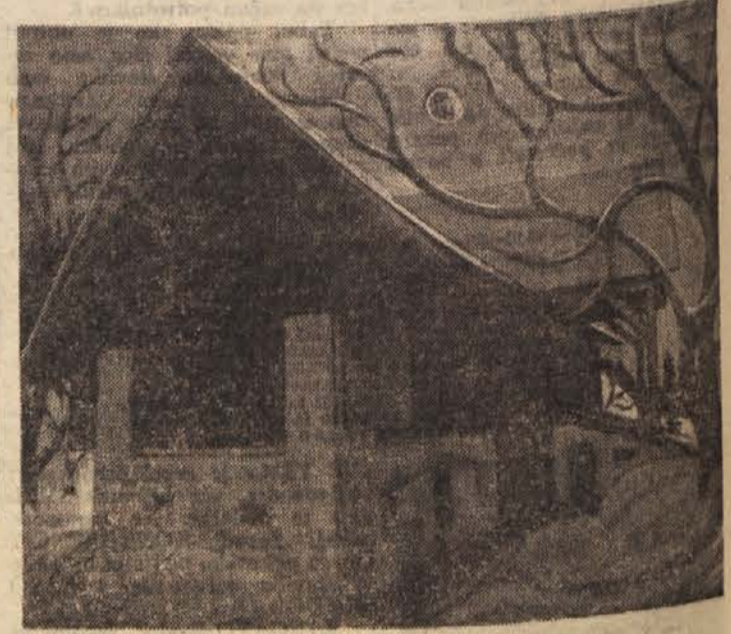
Dve miljejske tipični figuri sta ostavili Mara Cernetova in Nada

Božičeva kot soprogi obeh veleposlanikov: zlasti Cernetova je kot Evdžoka Romanova ekonomično izrisala tipične prilive »tovarišice ministriče«. Mitja Bitenc je bil v vlogi veleposlanika ZDA dovolj zanimiv kabinetni pozer, kakršni so v visokih meščanskih krogih znani. Drugi zaljubljeni par: Marjo Zolotenko in Fredija Vanderstuyta sta upodobila Kilo Maverjeva in Tone Terpin. Maverjeva je publikačno in nadržano »vdanost idejile izoblikovala z večjo vnanjo prikupnostjo in sproščenostjo, medtem ko Terpin ni znal najiti dovolj brezbrizne razigranosti in postopaškega bluffa v podobo mlajjonarjevega sina-dediča.

V tretjem svetu idilike je bil Janez Skof v vlogi generala mlakavno »sevliško« nabrit in ugajen, čeprav bi mu ne škodovalo še nekaj harlekinske lahkotnosti Slavko Belak in Avgusta Sedel sta bila kot »vojaka in »krošnjarija« privlačni ornamet tretjega sveta. Nadškofa je s smislom za mero karikiral Vlado Novak

Komedija »ROMANOV IN JULIJA« vsebuje veliko blestečega, razumniskega, nekoliko izjemnega humorja. Tudi v problematskem pogledu je delo spričo poudarjeno aktualistične narave izjemno. Kljub tem izjemnostim je celjska gledališka publika delo navdušeno sprejela. Poglavitni delež za tako lep uspeh gre brez dvoma izvajalcem.

Vasja Predan

Werner Berg: Koroška domačija

Werner Berg v Ljubljani

Med deli razstavljalcev na letošnjem ljubljanskem grafičnem biennalu so bili tudi grafični listi, podpisani z Werner Berg. Avtor, znani slikar in grafik, upodablja več življenja ljudi na nam toliko blizkem Koroškem, se je vključil v II. mednarodno grafično razstavo v Ljubljani kot kvaliteten predstavnik solidne avstrijske grafike. Ta teden, v soboto 12. oktobra, pa bodo v isti Moderni galeriji odprli samostojno razstavo njegovih olj in grafik; umetnik Werner Berg se bo predstavil slovenskemu likovnemu občinstvu z obsežnim izborom svojih del.

Mimo pomena nadaljnega spoznavanja likovnih stvaritev Wernerja Berga je treba ob tej razstavi zabeležiti vsaj še dvojce. Prvo: razstavo prireja Moderna galerija v sklopu svojih podobnih prireditev, ki imajo namen po-

sredovati našo likovno umetnost Korošcem in njihovo nam. Kot je znano, so bile v zadnjem času na Koroškem že dve razstavi slovenskega slikarstva, in sicer razstava del naših impresionistov in razstava G. A. Kosa, pri nas pa smo videli razstavo novejšega koroškega slikarstva. Se važnejše in privlačnejše pa je drugo dejstvo, ki še bolj veča naše zanimanje za umetnost Wernerja Berga: ta umetnost namreč govori o naših ljudeh na Koroškem, je en sam živ odraz njihovega življenja. Za nas ima še svoj globlji pomen: Berg je edini likovni interpret naše manjšine na Koroškem in to mojstrski interpret. Vsi ti obrazi na njegovih oljih ali grafikah so nam zato še toliko bolj blizu in toliko bolj domači, saj so to obrazi naših ljudi, s katerimi je mojster nerazdružljivo povezan. Berg se je namreč, čeprav je doma iz Porenja, naselil pred več kot

25. leti na Koroškem in tam pod Obirjem, na Rutarjevi kmetiji, že vrsto let živi in ustvarja.

Za svoje delo je Werner Berg prejel več nagrad, med njimi tudi nagrado Alberta Dürerja, razstavljal pa je med drugim tudi na številnih razstavah v Parizu, Beogradu, Berlinu, Hamburgu. Izmed netkah in Hamburgu. Izmed številnih pohval, ki so jih izrekli Wernerju Bergu za njegovo delo, omenimo le dvojce: likovnem svetu: Oskarja Kokoschke in Alfreda Kubina.

Prvi dan svoje razstave v Ljubljani, v nedeljo 13. oktobra ob 11. uri, bo dr. Werner Berg sam vodil po razstavi. Avtorjeva razlaganja lastne umetnosti, za katero je svetovna likovna kritika zapisala, da je odkritosrčna, nedvomna in elementarna, bodo vedno zanimiva in privlačna dogodek.

tehnike - lesorez, bakrorez in jed-prosti in lahko bi trdili podobno, kot je trdil že Dürer, »da s tem, ko kdo vbode z železom v košček lesa, napravi večkrat boljše umetnino, kakor drugi v velikem delu. In ravno v tem je posebna privlačnost grafične in morda so se ravno zato številni slikarji navdušili nad njo... Kar 21 avtorjev se predstavlja s svojimi deli. Med začelniki je Martin Schongauer. Pri njegovem »Polaganju v grob« vladajo tisto pozno-gotško razpoloženje, ki je značilno za vsa njegova dela. Albrecht Dürer - največji umetnik lesoreza in bakroreza je še pravi renesančni človek, ki živi s svojim časom, pozna stanje tedanje družbe in zna to v grafiki tudi upodobiti. V njegovih grafikah je vse polno drobnih črtic, dramatične razgibanosti in končno tudi čudovitega miru. Pa »Mali nürberški mojstri?« Ti so zares »malis«, saj imajo same miniaturne, ki si jih človek natančno lahko ogleda šele s povečevalnim steklom. Cela vrsta je teh velikih »malis« mojstrov - vsi tekmujejo med seboj, kateri bo večji od drugega. Pa se končno le sporazumejo in ostanejo samosvoji - vsak rajši obdrži svoj način izražanja in oblikovanja ter s tem ostane samozavestnejši »malis« mojster. O Leyndu boste že pri samem listu »Suzana in dva starca« spoznali, da je velik umetnik, ki je bil ob tem motivu izredno priučeno razpoložen. Sto let kasneje sta Rembrandt

in Rubens prikazala ta motiv povsem drugače... Zastopan je tudi Rembrandt - »slikar duše«, ki je v svojih oljih in grafikah strnil vizionarnost z resničnostjo. Gotovo poznate njegova številna olja, tem so njegove grafične povsem enakovredne. Tudi kot grafik je ljubil življenje z lepimi nemi in veselimi trenutki, s lepimi in grdim. Zato je je skrtlo globoko trpljenja - vse pa je njegovih upodobljenih notranjosti njegovih upodobljenih, ki so prikazani brez sttega barvočnega patosa in pretirane dramatičnosti. Njegova spretnost v uporabi iglice, svetlobe in izrazitost izpovedne moči je ostala neprekosljiva... Potem so zastopani še krajnarji, slikarji živali, slikarsko razgiban Tjepolo in posebno zanimivi Chodowicki. Ob vsem tem bi lahko podvomili o originalnosti posameznih listov. Ugotavljanje tega je terjalo meseca in meseca temeljitega študija. Treba je bilo študirati v Zagrebu, kjer imajo potrebno literaturo in primerjajno gradivo. Važna je pri tem struktura starega papirja, vodna znamenja v papirju in svedo sprejemanja kataloga, v katerih je natančno opisani in tudi reproduciran vsak list. Skorej vsaka originalna plošča ima več stanz, zato je v vedno pospremlja razstavo, to tudi vedno sebej naznačeno. Odstranjeni so faksimili in manj vredne kopije in tako so ostale le prave umetnine. Milena Moškon

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Slovo je bilo žalostno...

Ze nekaj dni je minilo, odkar smo se vrnili s pohoda »Bratstva in edinstva« po Crni gori, a se še vedno rad spominjam vseh vtisov in drobnih doživetij. Nikoli ne bom pozabil velike prijaznosti in prisrčnosti, s katero nas je povsod sprejemalo črnogorsko ljudstvo. Nikoli ne bom pozabil majhnih pionirjev iz Nikšića, ki so nas prišli obiskat v največjem naliču v hotel. Čeprav so bili popolnoma premočeni, jim je z lice žarelo veselje, da so nas lahko sprejeli v svoji sredi. Prav gotovo pa se bom vedno spominjal črnogorskega pionirja Bogdana iz Kotora.

Ko smo iz njegovega rodnega mesta odpotovali proti Titogradu, se nam je pridružil tudi on. Kmalu smo bili dobri prijatelji in več

se je družil z nami kot s svojimi črnogorskimi tovariši. Zato se ga je oprilelo ime »Slovenec iz Kotora«.

V čudoviti okolici Crnega jezera smo se fotografirali po skupinah. Bogdan je bil pri naši skupini, pri Slovencih. Ko sem ga vprašal, zakaj se ne slika s svojimi tovariši, je odgovoril: »Zato, ker su mi Slovenci najmiliji narod na čitavom svetu. Miliji su mi i od Crnogoraca.«

Vidite, to je ta dogodek, ki mi bo ostal vedno v spominu.

Cim bolj se je naš pohod bližal koncu, tem bolj žalosten je bil Bogdan in z njim mi vsi skupaj. In zadnji dan, ko bi moral iti prvi domov, je Bogdan zamudil avtobus. Tako je bil še nekaj časa z nami.

Na kolodvoru pa smo ga zaman iskali. Vlak je že odhajal, njega pa nismo nikjer videli. Ostal je v hotelu, v sobi, kjer ga ni nihče videl ne slišal...

Bevk Jože,
5. razred klas. gimn.,
Ljubljana.

Naši mladinci na pohodu »Bratstva in edinstva« v Bosni

Viktor Konjar: ŽALOSTNIKA ZA DEDKOM

Zadnje pravljico povedal nam je dedek oni dan, zadnje pravljico o soncu. Zdaj je pokopan.

Prazen je zdaj kot ob peči, kjer je cele dni sedel, velik, z zguban obrazom in že čisto bel.

Lepa je povest o soncu... Dedek pa pod rušo spi. Roža na njegovem grobu v soncu se blešči.

Dogodek s počitnic

Na počitnicah sem bil v Palah. To je kraj blizu Sarajeva.

V Pale smo odšli s taborniki dne 5. avgusta zvečer. Prišli pa smo dne 7. avgusta zgodaj zjutraj. V Palah je bil II. zlet tabornikov Jugoslavije. Prve dni smo si postavili šotore in taborne objekte. II. zlet tabornikov Jugoslavije je otvoril tovariš Djuro Pucar, predsednik Narodne skupščine Bosne in Hercegovine. Otvoritev je bila dne 9. avgusta dopoldan. Takrat je okrog 6 tisoč tabornikov sodelovalo na paradi. Po otvoritvi smo začeli z rednim programom. Dnevi so nam zelo hitro minevali. Prišel je tudi dan, ko smo šli na Romanijo. Ta hrib je bil od tabora oddaljen kake tri ure hoda.

Na vrhu je bil lep razgled na tabor, čeprav je bilo vse videti majhno. Malo niže je bila planinska koča.

Prišel je tudi dan, ko smo šli v Sarajevo. Tam smo si ogledali zgodovinski muzej, botanični vrt, živalski muzej in džamijo.

V zgodovinskem muzeju smo si ogledali razna okostja in podobno. V botaničnem vrtu smo videli razne rastline.

Živalski muzej prikazuje nagačene živali. Najlepša je bila džamija. Tla so bila obdana z dragimi preprogami.

Zvečer smo se vračali vsi veseli, da smo toliko videli.

Hitro so minevali dnevi in odpravili smo se čez Dubrovnik v Ljubljano. Guzej Zarko, I. d. razr. XI. drž., Ljubljana-Siška.

Kako naj se imenuje naša mladinska stran.

Badalič Marjeta, Ljubljana, Zrinjakega 5, nam je poslala zanimive predloge, kako naj se preimenuje naša mladinska stran.

Njeni predlogi so:

1. Mladina piše
2. Glas mladih
3. Mlada literatura
4. Dela mladine
5. Mlado polje
6. Razsvit
7. Iz src mladih
8. Mlada rast.

Zanimive predloge objavljamo z željo, da nam pošljete čim več predlogov tudi vi. Pohitite!

ODEJA ZA SEMENCA

Mary Loomis Gaylord
prev. Katja Ogrin ilustriral E. Sajovic

»Jej,« je vzdihnila mati Narava, ko je spravila poslednja semenska deteca v posteljo in jih pokrila z listnat ojejo. »Zima bo vsak čas tu in bojim se, da

tole ne bo moglo obvarovati majhnih otrok pred njenim ledenim dihom. Drugo ojejo jim bom morala preskrbeti. Samo kaj? Cakaj — biti mora nekaj mehkega in rahlega in ker je za otročičke, mora biti seveda belo.«

Odšla je k Severnemu Vetru in ga poprosila: »Dragi Sever, prosim te, prinesi mi

odejico mehko, debelo, rahlo kot puh in vso belo, da si pokrijem z njo deco — semenca.«

Toda Sever je rekel: »Ne bo šlo, razen če mi Mraz prepusti nekaj svojega srebrnega prahu.« Mati Narava je poklicala Mraz: »Dragi Mraz, prosim, prepusti Severu nekaj svojega srebrnega prahu, da mi bo stkal

odejico mehko, debelo, rahlo kot puh in vso belo, da si pokrijem z njo deco — semenca.«

Toda Mraz je odornil: »Prav, če mi Oblaki dajo nekaj hlapov.« Mati Narava je poklicala Oblake: »Dobri Oblaki, prosim vas, dajte Mrazu nekaj svojih hlapov, da jih bo spremenil v srebrn prah in ga dal Severu, da mi bo stkal

odejico mehko, debelo, rahlo kot puh in vso belo, da si pokrijem z njo deco — semenca.«

Toda Oblaki so odgovorili: »Počakati moramo, da nam Morje pošlje več hlapov.«

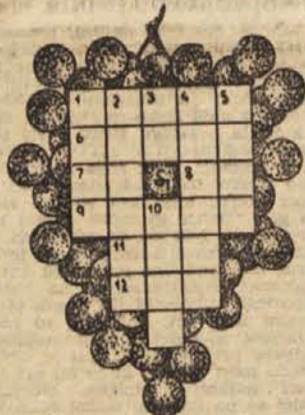
Mati Narava je zaprosila Morje: »Prosim te, pošlji hlapec Oblakom, da jih bodo nekaj odstopili Mrazu, da jih bo spremenil v srebrn prah in ga dal Severu, da mi bo stkal

odejico mehko, debelo, rahlo kot puh in vso belo, da si pokrijem z njo deco — semenca.«

Toda Morje je odgovorilo: »Prej mi mora Sonce poslati nekaj Zarkov.«

Mati Narava je zaklicala Soncu: »Dragi Oče Sonce, prosim, pošlji Morju nekaj svojih Zarkov,

Križanka »GROZD«

Vodoravno: 1. Sad iz samih lepih okroglih jagod, 6. del obleke, 7. igralna karta, 8. oblika pom. glagola, 9. naša denarna enota, 11. prislov prostora, 12. glagol, ki se bere na obe strani enako.

Navpično: 1. srednjeveška trdnjava, 2. ne preveč deževati, 3. samoglasnik in soglasnik, 4. oblika glag. zasadi, 5. kraljestvo, prestolnica, 10. leži v notnem črtovju.

da bo lahko poslalo hlapec Oblakom, da jih bodo nekaj odstopili Mrazu, da jih bo spremenil v srebrn prah in ga dal Severu, da mi bo stkal

odejico mehko, debelo, rahlo kot puh in vso belo, da si pokrijem z njo deco — semenca.«

In Sonce je odornilo: »Z veseljem!« in poslalo nizdol celo procesijo Zarkov, ki so privabili hlapec iz Morja Oblakom, Oblaki so jih nekaj odstopili Mrazu, Mraz jih je spremenil v srebrn prah in ga dal Severu, Sever pa je stkal materi Naravi

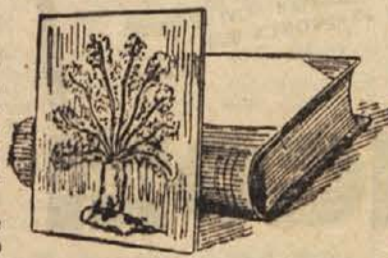
odejico mehko, debelo, rahlo kot puh in vso belo, in ji pokrili njeno deco — semenca.

SREBRNO DREVO

Ali veste, kaj je kemični vrt? No, izvedeli boste, če se odločite pod strokovnim vodstvom učitelja ali predavatelja kemije za takle poskus:

Na kos lepenke narišete drevesno deblo, ki raste iz zemlje. To risbo izrežite z narisano zemljo vred in jo prilepite na stekleno ploščo. Nato pripravite tanke bakrene žice. Dobite jih v izolirani žici. Z lepilnim papirjem pritrdite kosčke žice na stekleno ploščo tako, kakor da poganjajo iz drevesnega debela. Paziti morate, da so žice tesno pritisnjene na ploščo, pred uporabo pa jih dobro očistite, da bodo imele lepo bakreno barvo.

Ko je to opravljeno, spravite ploščo v vodoravni položaj, nato

pa kanite nanjo nekaj kapljic srebrovega nitrata in vse skupaj dobro pokrijte, da ne bo na svetlem. Počakajte do naslednjega dne. Presenečeni boste opazili, da je vaše deblo kar čez noč dobilo veje z gostim srebrnim listjem, ki »raste«, dokler se ne posuši vsa raztopina.

Modrijan v morskih globinah

Riše in piše
Vladimir Pirnat, dijak VII. r. gimn.,
Ljubljana

29. Kjer koli je Modrijan v tistih dneh zastiral podmornico, poudaril je z veliko uestnostjo in ljubeznivo preiskoval dno. Ker je bil silno izobražen, je sedaj srečaval svet, ki ga je že mnogo po knjigah poznal. Toda resničnost tega sveta je bila sedaj posebej drugačna. Naenkrat trči na nekaj nenavadnega. Dvoje velikih oči strmi v njega. Dahnul je: »Moj žiljenjski cilj. Zlota fosil.«

30. Rod fosila je star milijon let. Janez in Jack sta videla napet prizor. Hitela sta na pomoč. Riba pa se je zdrznila in zginila v votlino. Modrijana je to zelo prizadelo. Odločil se je in šel za ribo v votlino v trdo temo. Zlota fosil je staval na kocko. Imel je občutek, da še ni bil nikdar v taki stiski kakor prav v teh trenutkih. Toda od tega ni mogel odstopiti.

31. Voda v votlini pa se je silno razburkala. Blato je brizgnilo pokonci in skalilo vodo. Svetilka mu je padla iz rok in ugasnila. V popolni temi se je dotikal do stene. V tej skritosti morskemu samotni bi skoraj zblaznel. Čeprav je bil poudaril mir, izhoda ni več videl. Zdelo se mu je, da je tako za vedno ločen od Janeza in Jacka in da mu zdaj ni več rešitve.

32. Končno pa je le našel svetilko in jo poskušal prižgati. Obup mu je razjedal srce. Vse svoje žiljenje je čakal na ta trenutek, zdaj pa je zamudil edinstveno priliko. Njegov žiljenjski smoter ne bo tako nikdar dosežen. Z velikim trdom je končno prižgal svetilko in zagledal je pred seboj fosila. Stala sta si nasproti. Oči so ostro zrlle v oči. Kdo bo zmagal!

DNEVNE NOVICE

Opozorilo

V smislu člena 21 Zakona o volilnih imenikih (Ur list FLRJ št. 58/46) opozarjamo vse prebivalce - volilne upravičence na sledeče:
1. Osobe, ki so se za stalno prijavile v Ljubljano po 15. septembra...

SENJAKOVSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Sobota, 12. oktobra ob 20: Nestroy: "Nič ni tako skrito, da ne bi postalo očito". Veseloligra z godbo in petjem. Izven.
Nedelja, 13. oktobra ob 20: Nestroy: "Nič ni tako skrito, da ne bi postalo očito". Veseloligra z godbo in petjem. Izven. (Veljajo vstopnice z dne 6. oktobra.)

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Cetrtek, 10. oktobra ob 20. Nušič, "Dr. Abonma red Cetrtek. Vstopnice so tudi v prodaji.
Petek, 11. oktobra zaprt - generalna. Sobota, 12. oktobra ob 20: Evreinov, Komedija o sreči. Premiera. Izven.
V soboto bo v Mestnem gledališču uprizorjena tretja premiera v letošnji sezoni, komedija Evreinova "Komedija o sreči". Delo je režiral Jože Tiran, v glavnih in večjih vlogah nastopajo: Bajc Maks, Kalan Milan, Miklavc Saša, Prus Franc, Kopac Miro, Hahn Judita, Starič Julija, Bojc Ruša, Simičič Vladoša. V manjših vlogah sodeluje ves ansambel. Scenograf Vladimir Rihavec, kostumier Mija Jarčeva.

EKSPERIMENTALNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Križanke - Viteška dvorana
Sobota, 12. oktobra 1957 ob 20: Od antike do danes.
Predstava se bo vršila v okviru Kongresa jugoslovanskih prevajalcev. Rezervacije na telefon 22-11.

MESTNO LUTROVNO GLEDALIŠČE MARIONETE

Lestvok (Senjakovski) trg št. 2
Sobota, 12. oktobra ob 11 in 15: Cinybulk-Dežman: "Igračke na cestah".
Nedelja, 13. oktobra ob 11 in 15: Cinybulk-Dežman: "Igračke na cestah".
Prodaja vstopnic od srede dalje (razen nedelje) od 10-12 na upravi. Resljeva c. 36, tel. 32-000 in pol ure pred predstavo pri gledališki blagajni.

ROČNE LUTKE

Resljeva c. 36
Gostovanje z igro A. Paplerja "Hudobni graščak".
Cetrtek, 10. oktobra ob 8.30: Gostovanje v Franči: ob 11.30: Gostovanje v Renčah; ob 15: Gostovanje v Mirnu.
Petek 11. oktobra ob 8.30 in 10.30: Gostovanje v Solkanu; ob 15: Gostovanje v Medani; ob 18.30: Gostovanje na Humu.

KONCERTI

Slovenska filharmonija vpišuje rume, rdeči in zeleni abonma v petek: 11. oktobra za nove abonente, ki reflektirajo na vse tri abonmaje, 12. oktobra za ostale nove abonente, 14. oktobra za nove abonente-studente, ki reflektirajo na vse 3 abonmaje, 15. oktobra za ostale nove abonente-studente.
Vpisovanje je v mali dvorani Slovenske filharmonije, dnevno od 10 do 13 in od 17 do 18.30, v soboto samo dopoldne.
Prosimo naj abonenti, ki so s prijavnico rezervirali sedeže, takoj dvignejo izkaznice.

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA:
Cetrtek, 10. oktobra lekarna "Melje", Meljska c. 2.
Petek, 11. oktobra lekarna "Planinka", Glavni trg 20.
Od 9. ure zvečer pa do 6. ure zjutraj se izdajajo zdravila na zdravniške recepte, napisane istega dne ali noči.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Cetrtek, 10. oktobra ob 19.30: Verdij: "Aida". Izven.
V "Aidi" v cetrtek, 10. oktobra bosta peča v vlogi: Amnera - Adalberta Thumova, Amonassa - Karlo Kamušič ostala zasedba je premier-ska.
Umetnostna galerija. Razstava olj tržaškega slikarja Rudija Sakade. Razstava je odprta dnevno od 9. do 18. ure v času od 6. do 20. oktobra 1957. Vjudočno vabljeno!

OPERA

Sobota, 12. oktobra ob 19.30 Verdij: "Trubadur". Izven in za podeželje.
Nedelja, 13. oktobra ob 19.30 Puccini: "Tosca". Izven in za podeželje. (Vstopnice že v prodaji.)

ZELEZNIŠKO GRADBENO PODJETJE ŠT. 8

BEograd, MALEŠKA ULICA 34

razpisuje

natečaj

za

1. več gradbenih inženirjev in arhitektov za delo v direkciji podjetja v Beogradu in na terenu LR Srbije in APV s prakso in brez prakse;

2. več tehnikov gradbene in arhitektonske stroke za delo v Beogradu ter na terenu LR Srbije in APV s prakso;

3. več poslovodij za gradbena in arhitektonska dela v Beogradu in na terenu s prakso;

4. dva gradbena tehnika za obrtniška dela s prakso;

5. 200 nekvalficiranih delavcev in 20 tesarjev za delo v oddelku za gradnjo proge Bor-Vražogrnac v Rgotini;

6. več zidarjev, kvalificiranih za delo na visokogradnji v Beogradu.

Delavce sprejemamo direktno na omenjenih gradbiščih. Stalno delo zagotovljeno, stanovanje za samice in hrana na terenu zagotovljena.

Obvestila o zaposlitvi dajejo gradbišča in uprava podjetja.

Nastop službe takoj ali po sporazumu.

Prošnje pod 1., 2., 3. in 4. pošljite splošni službi podjetja na gornji naslov z opisom dosedanjega dela do 25. oktobra leta 1957.

List izdaja in tiska Časopisno-založniško podjetje "Ljudska pravica", Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 - Notranjepolitična gospodarska rubrika Nazorjeva 12/II, telefon 20-507 in 22-621 - Kulturna rubrika Kopitarjeva 6/III, telefon 31-357 - Uprava Trubarjeva ulica 24, telefon 22-491 in 22-492 - Naročniški oddelk Petkovškovo nabrežje 25, telefon 22-494 - Oglasni oddelk Kopitarjeva 4, telefon 31-358 - Poslovalnica na Titovi cesti 15, telefon 22-322 - Mesečna naročnina 250 din, za tujino 500 din - Tekoči račun 60-KB-6-2-1393 - Poštni predač 42 - Poštnina plačana v gotovini - Rokopisov ne vračamo.

CELJSKE VESTI

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE
Cetrtek, 10. okt. ob 20: Peter Ustinov: "Romanov in Julija". Cetrtek ob 20: Peter Ustinov: "Romanov in Julija". Cetrtek ob 20: Peter Ustinov: "Romanov in Julija".
Petek, 11. okt. ob 15.30: Dnevnik Ane Frankove. Izven.
Ob 20: Peter Ustinov: "Romanov in Julija". Gostovanje v Laškem.
Sobota, 12. okt. ob 20: Peter Ustinov: "Romanov in Julija". Sobotni abonma in izven.
Nedelja, 13. okt. ob 10: Peter Ustinov: "Romanov in Julija". Nedeljski dopoldanski abonma in izven.
Ob 15: Dnevnik Ane Frankove. Gostovanje v Kostanjevici.
Ob 15.30: Peter Ustinov: "Romanov in Julija". Izven.

KINO

"UNION"- ruski barvni film "Enainštrideset". Predstava ob 18 in 20.
"METROPOL"- amer. film "Dimni signal". Predstavi ob 18 in 20.

IZ MURSKE SOBOTE

"PARK"- ameriški film "Da zarja ne vstane". Predstava ob 20. V petek predvaja ameriški barvni film "Pesmi zlatega zapada". Predstavi ob 17.30 in 20.

VESTI IZ TRBOVELJ

"DELAJSKI DOM"- predvaja v petek angleški barvni vstavišion film "Plavalca zapeljivka".
"SVOBODA"- predvaja v petek ameriški barvni film "Stekleni čevljiček".

Vesti iz Jesenic in okolice

Zdravniško dežurna služba ima dr. Avgust Tancar. Gosposvetska c. 5. in 5. 10.

KINO

"RADIO"- ameriški barvni film "Cas obračuna". Predstavi ob 18 in 20.
"PLAVAZ"- mehiški film "Mladi Juarez". Predstavi ob 18 in 20.

VESTI IZ KRANJA

"STORIC"- ameriški barvni cine-mascop film na stereofonski zvok "Dežela faraonov". Predstave ob 16, 18 in 20. V petek isto.

Z BLEDA

"BLED"- mehiški pustolovski film "Rdeča Konga". Predstava ob 20. V petek predvaja ameriški kavbojski barvni film "Fant iz Oklahome". Predstava ob 20.

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE SLOVENSKEGA PRIMORJA
Cetrtek, 10. oktobra ob 16.00 Pliston: Poslednji dnevi Sokrata - Gostovanje Eksperimentalnega gledališča iz Ljubljane v Koprju - ob 20.00 Pliston: Poslednji dnevi Sokrata - Gostovanje Eksperimentalnega gledališča iz Ljubljane v Koprju.
Cetrtek, 10. oktobra ob 20.00: Dobričani: "Skupno stanovanje". Predstava v Koprju.
Sobota, 12. oktobra ob 20.00: Dobričani: "Skupno stanovanje". Predstava v Marezigah.

DROBNI OGLASI

SINDIKALNI PODRUŽNICE RUDARJEV iz Hrastnika se iskreno zahvaljujem za vsa denarna podpora. Kranje Franc, Hrastnik 360.
STAMPILJKA Z NAPISOM Poljanjko Marjan, strojno pletenje, Ljubljana, Gallusovo nabrežje št. 21, je bila izgubljena in jo s tem proglašam za neveljavno. 8306
EKONOMA in HONORARNEGA FINANČNEGA KNJIGOVODJO za dopolnasko zaposlitev sprejmemo. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Zavod za rehabilitacijo invalidov LRS, Ljubljana, Linhartova ul. 51.
NOVO POSTELJNO MREZO poceni prodam za din 1500.-. Naslov v ogl. oddelku.
AVTO "STEYER 55" v dobrem stanju, z mnogimi rezervnimi deli, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd.

LESNO PREDELOVALNA INDUSTRIJA - PODPEČ

razpisuje

USTNO JAVNO LICITACIJO

za prodajo

kamiona OM s prikolico

skupno 16 ton

Kamion je v popolnoma uporabnem - voznem stanju, prikolica je skoraj nova

Licitacija bo 19. oktobra 1957 v sedežu podjetja, t. j. v Podpeči, 15 km od Ljubljane, kjer so predmeti razstavljeni od 17. do 19. oktobra 1957.

Izključna cena je 6.000.000 dinarjev.

Vsak licitant mora imeti s seboj potrebno pooblastilo, garancijski polog (ček) v višini 5% izključne cene in potrdilo NB, da so finančna sredstva preskrbljena.

LESNO PREDELOVALNA INDUSTRIJA - PODPEČ

RADIO LJUBLJANA

Sporod za cetrtek dne 10. oktobra 1957
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55

5.00-6.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni sporod) - vmes ob 6.30-6.40 Reklame - 6.40-6.45 Naš jedilnik - 8.05 Amaterski zbori: pojo - 8.35 Glasbeni intervju z Bojanom Adamcem - 9.00 v valčkovem tempu - 9.30 Bedrih Smetana: tri pesnitve iz simfoničnega cikla "Moja domovina" (Sarka Tabor, Blanik) - 10.10 Yma Sumac v Ljubljani (odlomki iz javnega koncerta) - 11.00 Nekaj orkestralnih odlomkov iz oper - 11.30 Čičibanom - dober dan! (Paul Eluard: ukusno peresce) - 11.45 Pesmi za naše male - 12.00 Veliki zabavni orkestri - 12.30 Kmetijski nasveti - Dr. Tinka Hribovšek: Prehrana otrok - 12.40 Slovenske narodne poje sopranistka Irena Bratuž s harmoniko spremlja Avgust Stanko - 13.15 Belo in črno (klavir v ritmu) - 13.30 Popularne melodije iz orkestralne glasbe - 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike - 14.35 Naši poslušalci: čestitajo in pozdravljajo - 15.15 Zabavna glasba. vmes reklame - 15.40 Humoreska tega tedna - B. Traven: Kompanjona - 16.00 Komorni koncert del L. van Beethovna - 17.10 Zabavni album - 17.30 Po zvenečih kaskadah z orkestrom Wernerja Müllerja - 18.00 Radijska univerza - Angelos Bab: O znanstvenem in prostovnem značaju naših muzejev - 18.15 Matija Bravničar: Prva simfonija - 18.45 Cetrtkova reportaža - 19.00 Zabavna glasba. vmes reklame - 19.30 Radijski dnevnik - 19.50 Tedenski notranjepolitični pregled - 20.05 Cetrtek večer domačih pesmi in napevov - 21.00 Izlet k Eskimom (oskimska ljudska poezija) - 21.30 G. Fauré: Klavirski kvartet št. 1 v c-molu op. 15 - 22.15 "Po svetu jazza" - 23.00-23.15 in 23.30-23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda)

II. program

14.00 Od arije do arije - 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 15.10 Ljubljanska kronika (oskimska ljudska poezija) - 21.30 G. Fauré: Klavirski kvartet št. 1 v c-molu op. 15 - 22.15 "Po svetu jazza" - 23.00-23.15 in 23.30-23.45 Oddaja za tujino (prenos iz Beograda)

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO "UNION"

Ameriški barvni film

Lepo je biti mlad

Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi John Mills in Cecil Parker.

KINO "SLOGA"

Premiera francoskega filma

"NEPOMEMBNI LJUDJE"

Tednik: F. N. 40 Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavnih vlogah: Jean Gabin in Françoise Arnoul

KINO "VIC"

angleški vojni film "Skozi pekel". Predstave ob 16, 18 in 20. V gl. vlogah: Virginia McKenna in Peter Finch. Prodaja vstopnic v vseh štirih kinematografih od 9.30 do 11 in od 14 dalje, za matinejo v kinu Union pa od 9. dalje.

KINO "SOCA"

Zaprto zaradi gradbenih del.

KINO "SISKA"

ameriški barvni film "Roberta". V glavni vlogi: Kathryn Grayson, Howard Keel in Red Skelton. - Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje. - Danes zadnjičkrat.

KINO "KOMUNA"

Ameriški barvni film

"Divja leta"

Tednik: F. N. št. 40. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi: Tony Curtis. Danes zadnjič!

KINO "LITOSTROJ"

ameriški barvni film "Maščevalec iz Dallasa". Brez tednika. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. V petek isto. Predstavi ob 18 in 20. Zadnjič.

MLADINSKI KINO LJUDSKE MILICE.

Kotnikova 8: ameriški zabavni film "Gipsi". Predstavi dnevno ob 10 in 15. V petek isto.

KINO "TRIGLAV"

Ameriški film

"Bistre glave"

Tednik. V glavni vlogi: Stan Laurel in Oliver Hard. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje Danes zadnjič. Jutri amer. barv. film "Ljubimca divjega zapada"

UREDNIŠTVO "LJUDSKE PRAVICE"

sprejme

stenografa ali stenografko

za popoldnansko delo in

strojepisko

Interesenti naj se zglase v tajništvo, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6/III.

Komisija za štipendije

Zveznega zavoda za produktivnost dela

razpisuje natečaj

za 16 štipendij francoske tehnične pomoči

za specializacijo v Franciji s področja proučevanja gibov in normiranja delovnega časa.

V poštev prihajajo kandidati iz kmetijstva (obdelovanje in mehanizacija), rudarstva (dnevni in jamski kop v rudnikih premoga), strojegradnja, kemične industrije (umetna gnojila), tekstilne industrije (predilnice in tkalnice bombaža), industrije gradbenega materiala (cement), črne metalurgije, gradbeništva (visoke in nizke gradnje), železniškega transporta (vzdrževanje in popravila), ladjedelništva in javne administracije.

Izbranim kandidatom bo omogočeno, da bodo dobili teoretični pouk pri Bureau des Temps Elementaires v Parizu, praktičen pa v ustreznih francoskih podjetjih.

Štipendija traja 6 do 7 mesecev.

Pogoji natečaja:

1. zaželeno je, da niso kandidati starejši od 40 in mlajši od 30 let;

2. srednješolska strokovna izobrazba ali fakulteta;

3. najmanj 3-letna praksa v podjetju, in sicer razen prakse v proizvodnji po možnosti tudi praksa pri proučevanju dela ali tehnične zaščite;

4. Zadostno znanje francoskega jezika, da lahko kandidat sodeluje pri tečaju in praktično dela v podjetju pri poslih specializacije;

5. dobro zdravje.

Za kandidat* iz kmetijstva in javne administracije se zahteva namesto pogoja pod točko 2. tega natečaja praksa v organizaciji kmetijskih del oziroma v organizaciji poslov javne uprave.

Kandidati se zavežejo, da bodo po vrnitvi delali najmanj 3 leta kot inštruktorji na tečajih s področja proučevanja dela v zveznem, republiškem ali lokalnem centru za produktivnost dela ali v slični ustanovi.

Izbrani kandidat bo pred odhodom na specializacijo sklenil pogodbo z ustanovo, kjer bo delal kot inštruktor.

Prijave je treba predložiti Zveznemu zavodu za produktivnost dela najkasneje do 31. oktobra 1957. V prijavi mora kandidat navesti svoje dosedanje delo, sedanje delovno mesto, osebne podatke (letu, kraju rojstva, šolanje itd.) kakor tudi pristanek na pogoje natečaja.

Za vsa podrobnejša pojasnila se obrnite na Zvezni zavod za produktivnost dela, Beograd, Kneza Miloša 20, pisмено ali ustno na telefon 27-861 (interno 166).

ESKIMI kupujejo PISALNE STROJE

Mladi kanadski slikar je odkril čudovite eskimske umetnine

Da so tudi v 20. stoletju možna pomembna kulturno-godovinska odkritja, se je prepričal mladi kanadski slikar James Huston na svojem popotovanju po Arktiki. Na tem potovanju pred nekaj leti so mu Eskimi pokazali kamnite figurice, s katerimi so se otroci igrali. Huston je bil nad njimi navdušen. Niti slutiti ni, da bo našel v tej snežni puščavi izredne umetnine. Eskimi žive sicer še na prehodu iz kamene v atomsko dobo, toda njihovi kipci niso izraz primitivne umetnosti ljudi na nizki kulturni stopnji.

Huston je predmete, ki jih je dobil v dar, nesel kanadskim upravnim oblastem v Ottawa. Od tam se je vrnil s pogodbo. Eskimi so takoj videli, da lahko s tem veliko zaslužijo: od 9000, kolikor jih živi v severni Kanadi, se jih je malone 75% lotilo dela. Zdaj izdelujejo kipe. Eskimska umetnost te vrste je zbudila pozornost tudi daleč zunaj meja severne Amerike.

Eskimi imajo izreden opazovalni dar. Prav tako kakor hitro razumejo celo zelo težke tehnične posle, znajo zanesljivo karakterizirati mroža, upodobiti nekolikanj smešno glavo morskoga psa, pri-

kazati pa tudi sami sebe. Eskimi zlahka opazijo tipične stvari, in jih zatem natančno reproducirajo, posebno radi pa upodobljajo živali, ki jih obdajajo.

Kako je možno, da je v tem svetu večnega ledu tako dolgo ostala skrita kultura naroda, ki je umetniško močno nadarjen? To bi se dalo pojasniti z dejstvom, da so se vse do nedavna malo zanimali za proučevanje razvoja tega naroda, živečega na daljnem Severu. Položaj se je spremenil šele, ko so z letali premagali velike daljave, ko so odkrili bogata nahajališča urana, raznih drugih rudnin in nafte, ko je kanadsko

stale nezmerne. Tako so naročevali pisalne stroje, čeprav nanje nihče ni znal pisati, kupovali naočnike, čeprav izvrstno vidijo, nohte pa so si položili in lakirali z zlatim lakom.

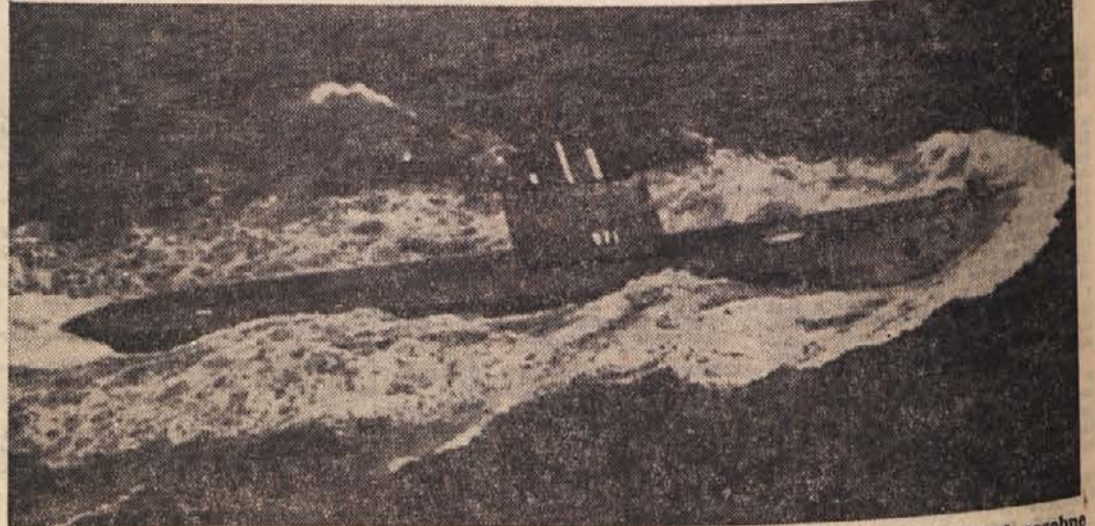
Prišlo je do tega, da Eskimi pri delu niso več uporabljali orodja iz kamna in kosti, niso več jedli zmrzjenih rib in na pol kuhane mesa iz primitivnih posod, ki so jih sami izdelovali, niso več iz strahu streljali z lokom na letala, niso več lovili živali s kopljem, lokom in puščicami.

Zdaj love Eskimi živali z modernimi puškami, pastmi in harpunami. Spričo tega je nastala nevarnost, da bodo nekatere na Severu živeče živali popolnoma iztrebili.

Skratka, to široko področje daljnega Severa, ki je bilo šele nedavno v gospodarskem in kulturnem smislu vključeno v civilizacijo, skriva še mnogo skrivnosti in obeta nova presenečenja. Da je temu tako, nam pričajo eskimska umetnost, ki so jo nedavno odkrili, in zemeljska bogastva, ki se šele odkrivajo.

Uran proti raku

Dr. Robert Bases z newyorške medicinske fakultete je na podlagi svojih raziskovanj izjavil, da lahko uranova spojina uniči rakaste celice z »eksplozijo«, in sicer tako, da jih »bombardira« z atomskimi delci. Ta spojina se imenuje uranil-protoporfirin in se sestoji iz urana in protoporfirina, sestavnega dela rdečih krvnih teles.

Ameriška atomska podmornica »Nautilus« je bila 14 dni in 3 ure pod vodo. To je rekord posebne vrste. V teh 14 dneh je »Nautilus« prevozil 5000 milj s hitrostjo 15 morskih milj na uro. Na sliki vidimo atomsko podmornico »Nautilus«, ko pluje proti pristanišču u Portland

TARZAN ENAJSTI

- Kakšna »pomirjujoča« novica: Tarzan še živi! Džungelska figura, ki že od leta 1918 skače, pleza in plava po filmskem platnu, ni umrla. Pravkar so odkrili Tarzana Enajstega. Ime mu je Gordon Scott. Po poklicu je bivši moronar, cowboy in plavalni učitelj. Star je 28 let. Kmalu ga bomo videli (z opico Cheto seveda) v njegovem hollywoodskem džungelskem kraljestvu. Pravi, da je edina »karkaterna novost« novega Tarzana, da ne bo več tako molčeč. Razen »Jaz, Tarzan« bomo slišali od novega kralja pragozdov tu in tam tudi kako drugo besedo.

Weissmüller je postal slaven zaradi svojih plavalnih atrakcij. Preden je zašel k filmu, je bil večkratni svetovni prvak v plavanju in nosilec zlate kolajne. Kot otrok je bil zelo bolehen, zato so mu zdravniki (kot Esther Williams) predpisali plavanje. Ob plavalnem športu je postal orjak

Na Češkoslovaškem preizkušajo po tovarnah zdaj 100 aparatov industrijske televizije. Te aparate izdeluje podjetje »Tesla«. Garnitura je težka 80 kg

Prvi Tarzan je bil Elmo Lincoln, znan atlet. Leta 1918 je z Enid Markey kot partnerico posnel dva filma, leto nato pa še enega z Louiso Lorraine. Značilno je, kako se je spreminjal karakter te »junaške figure«. Lincoln je ustvaril še mračen, demonski značaj z zločinskimi potezami, medtem ko je kasneje postal Tarzan mladosten, nezapleten in ljubezniv tip.

Leta 1920 so posneli dva Tarzanova filma v Nemčiji. Gene Pola je bil »sin opice«, Karla Schramm pa njegova varovanka. Nekaj let kasneje se je poskušil Kamuela Searles kot »Tarzanov sin«. Ostalo je samo pri tem filmu. Pravi, da je bil Searles preveč podoben — Beethovnu.

Ker ni bilo mogoče najti novega ustreznega Tarzana, je za nekaj let tarzanska produkcija zastala. Šele leta 1927 so našli na nekem igrišču rugbyja v Arizoni mladega atleta, Jamesa H. Pierceja, ki je povsem ustrezen. Posnel je film »Tarzan in zlati lev« z Edno Murphy kot partnerko. Toda kmalu nato se je poročil s hčerko svojega »očeta« Burrougha in »popustil posvetno rabo« in »umetnost«.

Frank Merrill, boksar in prvak v deseterboju, je bil zelo pripraven za vlogo Tarzana zaradi svojih »skladovnic mišic«. Leta 1928 je posnel tri filme. Nato pa se je lotil drugega, bolj nevarnega in manj donosnega posla: postal je politik.

Hermann Brix je v Burroughsovih produkcijah poklonil človeštvu dva filma na Tarzanovo temo, nato pa je spremenil ime in se lotil resnejših vlog. Se danes, po petindvajsetih letih je zelo upoštevan in iskan igralec; ime mu je Bruce Bennett. Leta 1938 se je v »Tarzanovem maščevanju« pojavil Glenn Morris, a ni našel »dopajdenja« pri publiku.

Tedaj pa so postavili pred okretno hollywoodsko kamero Johnnyja Weissmüllerja, ki je kmalu dobil naziv »kralj vseh Tarzanov«. V 13 letih je posnel 13 filmov; in še bi jih smel (in posnemal dolarsko smetano z že zelo zvođenole tarzanske skisanosti), če se ne bi tako — zredil.

izredno skladnih telesnih oblik, ki so mu omogočale klasično lep plavalni stil. Več ko deset let je navduševal športno mladino vsega sveta.

Weissmüllerjev naslednik je bil Lex Barker. Celotno pustolovščino je pokazal na filmskem platnu, potem pa je bil producent Sol Lesser mnenja, da je svetovni filmski trg sit Tarzanov. Zmutil je! Pravkar je zasedel džungelski prestol Tarzan XI. Gordon Scott. Romantika pragozdov je še vedno privlačna.

200.000 let stare kosti

V nemškem Schafstättu je izkopal opekarniški delavec okrogle kosti, ki jih je potem pregledal arheolog dr. Schwabedissen iz Kölna in ugotovil, da pripadajo prazgodovinskemu človeku iz starejšega kamene dobe in da so stare okoli 200.000 let. Doslej v Nemčiji še niso našli kosti iz te dobe.

Jamski človek, čigar kosti zdaj proučujejo antropologi, je skoraj dvakrat starejši od znane neandertalca in menijo, da je to najstarejši znani prednik sodobnega človeka na evropski celini. Kostni so zelo lahke in odlične. Kostni so zelo lahke in odlične. Kostni so zelo lahke in odlične. Kostni so zelo lahke in odlične.

Lajnar, ki ga vidimo na sliki, se je moderniziral. Lajne ne vrte več z roko, marveč si je omislil električni gramofon...

Na frankfurtski mednarodni razstavi motornih vozil so prikazali tudi moped »Mopet« s tremi kolesi, 49-kubičnim motorjem in jakostjo 2,3 KM

Filmski DROBIŽ

Curd Jürgens bo kmalu slaven v ZDA. Za en film zahteva zdaj že 100 milijonov dolarjev.

Jules Dassin bo priredil Puškinovo povest »Dubrovski« za prvo francosko-sovjetsko koprodukcijo. Film bodo snemali v SZ, režiral pa ga je Georges Lampin, ki je po poreklu Rus.

Amerika se že zanima za tretji roman Francozinje Françoise Sagan. Pisateljica je že odklonila osem milijonov dolarjev, ki jih je ponudilo filmsko podjetje »Fox« za odkup pravic do filmanja. Prav tako pa bo tudi njena zadnja novela »Odmor« kmalu filmana: spomladi 1958.

Zadnji film Charlina Chaplina »Kralj v New Yorku« bo doživel krati 25. oktobra v Parizu v petih kinematografskih hkrat. Chaplin pa že premišljuje o novem filmu, ki bo obravnaval zgodbo ameriških zakonov, ki bi se rada ločila, kar se juma pa ne posreči.

Argentina je za 166-krat povečala takso za uvoz tujih filmov. Za vsak film je treba sedaj plačati 5000 dolarjev taksa, namesto prejšnjih trideset.

Znana plesalka in igralka Leslie Caron je zopet v Hollywoodu, kjer bo nastopila v filmu »Gigi«. Snemanje se je začelo v začetku avgusta, režiser pa je Vincente Minnelli.

Fernandel in Toto, znani italijanski komik, bosta nastopila v filmu Christiana-Jacquesa »Zakon, to je zakon«. Prvi dan snemanja je dolocen za 14. oktobra v Cinecittu v Rimu.

Marika Röck se bo znova pojavila po štirih letih na filmskem platnu. Imela bo glavno vlogo v barvnem filmu »Noči v zelenem Kakaduju«. Pela bo, pisala in ljubil — kakor po navadi.

Kim Novak bo nadomestila Vero Miles v Alfred Hitchcockovem filmu »Blizni smrti«, ker poprej najeta igralka pričakuje naračaj.

Audrey Hepburn bo nemara nastopila z Malom Ferrerjem v »Zeleni graščini«.

Susan Hayward se bo po daljšem prenehanju vrnila v filmske streljaje kot osrednja glavna vloga v »Sončni prelet«, zgodbi o kolonizaciji ameriškega zahoda.

gospodarstvo začelo vlagati velika sredstva v širna puščavska področja Severne Kanade.

Zdaj se je v življenju Eskimov marsikaj spremenilo, toda ne vedno njim v prid. Civilizacija je vsepovsod zapustila svoje sledove. V mnogih krajih so Eskimi svoje primitivno orodje iz kamna in kosti zamenjali z modernimi stroji. Za kože raznih živali so dobili pralne stroje, radijske aparate, motorne čolne in celo pisalne stroje.

Sprememba je bila prenegla in želje mnogih Eskimov so po-

Vsako leto tisoč pogrešanih

Vsako leto pogrešijo v Ameriki povprečno po tisoč ljudi. Čeprav iščejo pogrešane na najrazličnejše načine njihovi prijatelji, družine in delodajalci, ostane vselej precejšen odstotek »dokončno izgubljenih«. Mesta, ki v njih izgine največ ljudi so New

York, Miami in Los Angeles. Leto 1955 je bilo glede tega rekordno. V ZDA obstojijo različne organizacije, ki iščejo izgubljene osebe. Največje podjetje takšne vrste je »Urad za iskanje«, ki po naročilu in za denar išče in pogosto tudi najde pobelega otoka, moža, ženo itd.

Curd Jürgens v vlogi Alexa v Clouzotovem filmu »Spioni«

žile žene, katerih možje so se skrili, da bi jim ne bi bilo treba plačevati hranarine, 71.644 otrok, ki so iz pustolovskih nagibov pobegnili od doma in 139.048 odraslih pa iščejo različni hoteli, trgovci in banke. Vsi ti odrasli so se v strahu pred upniki »vdrli v zemljo«, 13.662 je med njimi srečnih dedičev, ki pa ne vedo, da so srečni, ker jih je treba šele najti in jim sporočiti, da so v tem in tem kraju imeli daljnjo teto ali strica, ki jim je po smrti

zapustil dediščino. S tem pa seznam pogrešanih in iskanih še daleč ni izčrpan. Javne in privatne organizacije namreč iščejo še 5628 ugrabljenih otrok, 9795 možkih, ki žive v mnogoženstvu, 249.409 ljudi, ki so vzele potrošniška posojila in kupili blago, zatem pa izgnili brez naslova. Med iskanimi je tudi nekaj nad 8000 ljudi, ki jih iščejo, da bi pred sodišči pričali o kakšni prometni nesreči, ki so jo po naključju videli. In naposled je na repu seznama še 79.258 ljudi, ki jih iščejo iz najrazličnejših vzrokov.

Seznam je nedvomno tmenitno zrcalo sodobnega ameriškega življenja, uspehi pri iskanju pa so znatno bolj skromni. Na primer: 22. marca je policiji in vsem organizacijam uspelo najti 8 ubeglih mož, eno žensko in 14 dedičev!

Nov Clouzotov film »Spioni« je naslov najnovejšega Clouzotovega filma. Clouzot je pri delu potreboval 100 tehnikov in igralcev. Vsebina je takale: Dr. Malic je psihiater, ki v življenju ni uspel. Ima pa eno izmed vodilnih vlog v neki vohunski akciji. Njegova mlada pacientka je gluhaonema, prisostvuje pa s svoje bolniške postelje razvoju vohunske afece. Vohun, ki ga igra Peter Ustinov, jo zato preganja. Clouzot je s tem filmom — pravijo kritiki — znova pokazal, da je mojster ustvarjanja atmosfere v filmu. V filmu srečamo sama znana imena: režiserjevo ženo Vero Clouzot, Curda Jürgensa, Petra Ustinova in druge.

V Münchenu se je začel tradicionalni oktoberski festival, katerega osrednja točka je — pitje piva. Na sliki vidimo res obilnega filmskega igralca in skladatelja Ludwiga Schmidsegerja z dvema »zvezdicama« — Vero Čebovo in Anetto Karman. — Tudi Schmidseger seveda pije pivo